

**Hikmətli hekayələr uşaqlarımızın gələcəyinə
ışık salan fənlərdir...**

TBİLİSİ-2020

წიგნი დაბეჭდილია სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა
სამმართველოს სამეცნიერო საბჭოს ინიციატივით და
რეკომენდაციით

Bu kitab Bütün Gürcüstan Müsəlmanları İdarəsinin Şərqi Gürcüstan müftiliyinin
elmi şurasının təşəbbüsü və məsləhəti ilə nəşr olunub.

Kitabın adı:

Hekayələrle Hikmətlər

Müəllif:

Əziz SULTANOV

Nəşrə Hazırlayanlar:

t.f.d Abbas QURBANOV

Hacı BƏKİROĞLU

Rəssam:

Tofiq SULTANOV

Dizayn:

Nicat QƏRİBOV

Elsəvər ƏHMƏDOV

სსიპ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველო
მადლობას უხდის საქართველოს ახალგაზრდობის დახმარების
და საგანმანათლებლო საზოგადოებას წიგნის გამოცემის
წებართვისათვის

Bu kitabın nəşrinə icazə verdiyinə görə Bütün Gürcüstan Müsəlmanları İdarəsi
Gürcüstan Gənclərinə Yardım və Maarifləndirmə Təşkilatına təşəkkür edir.

Esma Oniani st, Tbilisi, Georgia, #23

Tel: (+995) 32 253 16 30

Mob: (+995) 577 62 30 31

ID: 401960794, Postal Code: 0159

E-mail: info.amag77@gmail.com

მოთხრობები და
სიბრძნე
HEKAYƏLƏRLƏ
HİKMƏTLƏR 2

Əziz SULTANOV

აზიზ სულთანოვი

BƏLKƏ, BELƏ XEYİRLİDİR?

Yaşlı gəmi ustası həm yanında işlətdiyi gənclərə bu peşənin sirlərini, incəliklərini öyrədir, həm də onlara həyat dərsi keçib xeyirli məsləhətlər verirdi. Onun ən çox işlətdiyi söz də bu idi: “Hər şeyin xeyirlisini ancaq Allah bilir. Ona görə də nə baş versə, üzülməyin. Bəlkə, belə xeyirlidir?” Kim öz çətinliyindən, qazancının azlığından və ya başına gələn bir hadisədən danışsa, ilk sözü bu olardı: “Üzülmə, bəlkə, belə xeyirlidir?”

Bir aydır üstündə işlədikləri iyirmi nəfərlik gəmi artıq hazır vəziyyətdə idi. İçində bir-iki bəzək-düzək işi qalmışdı. Uzaq kənddən gələn cavan şeyirdlərindən biri gəminin alt bölməsində, yəni alçaq zirzəmi bölməsində işləyirdi. Birdən ayağı ilişib yıxıldı və əlindəki ucu şiş dəmir alət alt taxtaya sancıldı. Onu çəkib çıxardanda isə artıq çöldən içəri işıq sızırdı. Hətta çölə çıxan dəmirin ucunu çöldə dayanıb onlara yön verən usta da görmüşdü. Halbuki gəmini sabah imkanlı bir tacirə təhvil verib xeyli miqdarda pul götürməli idilər.

Uzun müddətdir ehtiyacları olan bu pul üçün çox ümidlənmişdilər. Buna çox əsəbiləşən usta şeyirdini o ki var danladı. O, töhmətini bitirəndə şeyirdi gözünü yerdən qaldırmadan

dedi: “Hirslənməyin, bəlkə, belə xeyirlidir?” Bu söz əsəbi haldakı ustanı daha da hirsləndirdi. Bunu bir məsxərə kimi anladı və bir anlıq qəzəbi ilə qışqırdı:

- Şələ-şüləni yığışdır, yox ol buradan!

Hər kəs çaşqın-çaşqın onlara baxarkən özünü ciddi aparmaq istəyən usta sözündən geri dönmədi. Barmağı ilə uzaqları göstərən əli hələ də havada asılı qalmışdı. Onun dediyindən dönməyəcəyini başa düşən şeyirdi isə paltar-palazını yığışdırıb evinin yolunu tutdu.

Bir az sonra dənizdə bir neçə gəmi göründü. Sahilə tərəf yaxınlaşırdılar. Bunlar soyğunçu və yolkəsənlərlə dolu olan dəniz quldurlarının gəmiləri idi. Sahilə çıxan quldurlar oradakı tacirlərin mallarına əl qoydular. İşlək vəziyyətdə olan bütün gəmiləri də öz gəmilərinə qatdılar. Əli silah tuta biləcək və ya ağır işlərdə işləyə biləcək cavanların isə əllərini qandallayıb əsir kimi gəmilərə doldurdular. Padşahın əsgərləri oraya gə-

lib çatana kimi quldurlar öz işlərini qurtarıb dənizə tərəf avar çəkməyə başlamışdılar.

Sonrakı gün qoca gəmiçi cavan şəyirdinə xəbər yolla-
dı. Onu yenidən köməyə çağırırdı. Şəyirdin dolanmaq üçün
başqa işi yox idi. Ona görə də tez bir vaxtda işinin başına
qayıtdı. Qoca usta onu qucaqlayıb dedi:

- Sən haqlı çıxdın: həqiqətən də, belə xeyirli imiş! Dünən
səni qovandan sonra quldurlar gəlib bütün sağlam gəmiləri və
qolu qüvvətli oğlanları yığdılar. Bizim gəmi isə zədəli olduğu
üçün aparmadılar. İndi onun bir taxtasını dəyişib hazır vəziy-
yətə gətirə bilərik. Demək ki, bizim üçün xeyirlisi onu deşmə-
yin imiş. Amma dünən bir anlıq qəzəblə xətrinə dəydim, səni
işdən qovdum, insan əsəbini hər deyəndə cilovlaya bilmir...

Şəyirdi təbəssüm edib dedi:

- Nə deyə bilərəm? Bəlkə, belə xeyirlidir?

Qoca usta yenə onun bu cavabına təəccüb etdi:

- Bilirəm ki, mən çağırmasam, indi işsiz-peşəsiz evdə otu-
rub qalmışdın. Necə yəni, bəlkə, belə xeyirlidir?

Şəyirdi ustanın əlini sıxıb bir daha ona sarı olaraq dedi:

- Bəs necə? Yoxsa mən də indi aparılan o əsirlərin içində
olardım...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Usta hansı işlə məşğul idi?

- a) araba düzəldirdi
- b) kotan düzəldirdi
- c) gəmi düzəldirdi
- d) qılınc düzəldirdi

2. İş görərkən yıxılan şayird nəyi zədələdi?

- a) aləti
- b) qapını
- c) çadırı
- d) gəmini

3. Bir işin nəticəsinin xeyirli olub-olmadığını kim bilir?

- a) qocalar
- b) müəllimlər
- c) şayirdlər
- d) Allah

Sevimli peyğəmbərimiz Mu-
hammad (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Möminin vəziyyətinə həmişə
qibtə edilir. Çünki hər halı özü
üçün bir xeyrə səbəb olar. Belə
xüsusiyyət yalnız mömində
vardır: sevinə şükür edər, bu
onun üçün xeyirli olar. Başına
bir bəla gəlsə səbir edər, bu da
onun üçün xeyirli olar”.

TƏNBƏL BALIQÇILAR

İki dost – Cahan və Pənah sabah balıq tutmağa getmək üçün sözləşdilər. İkisinin də qarmağı, tilovları hazır idi. Geriyə bircə iş qalmışdı: qarmağa keçirmək üçün yem toplamaq. Hər ikisi də bostandakı ağacların dibindən soxulcan yığıb gətirmək qərarına gəldilər. Beləliklə, bütün hazırlıqları tamam halda bir-birindən ayrılıb səhərki günü gözləməyə başladılar.

Cahan gözlərini açanda gördü ki, günəş çıxıb. Onlar günəş çıxmadan yola çıxası idilər ki, vaxtında çayın suyunun sakit axdığı yerə gedib çatsınlar və orada xeyli vaxt keçirə bilsinlər. Tez ayağa qalxıb əynini geyindi. Əlini-üzünü yuyub mətbəxə qaçdı. Anası çayı çoxdan qaynadıb hazırlamışdı. Çünki atası ondan da əvvəl qalxaraq qəlyanaltısını etmiş və səhər tezdən tarlaya yollanmışdı. Bir-iki loğma yedikdən sonra anasının onun üçün hazırladığı günorta yeməyi boğçasını götürüb eşiyə çıxdı. Dostu ilə küçənin başındakı tut ağacının altında görüşəsi idilər. Başını darvazadan çıxardıb yola baxdı. Aralarında xeyli məsafə olsa da, dostunu uzaqdan tanıdı: Pənah, tilovu taxacaqları uzun qamışları da götürüb tut ağacının altında dayanmış, onu gözləyirdi.

Ehtiyat qarmaqları və tilovu götürüb yola çıxdı. Əslində, bir əskiysi var idi: hələ soxulcan yığmamışdı. Elə buna görə də başını çıxardıb yola baxmışdı ki, Pənah hələ gəlməyibse gedib soxulcan yığsın. Amma onu gördükdən sonra artıq gözlətmək istəmədi. Nə də olsa, ondakı soxulcanlar

ikisinə də yetərdi. Çünki hər dəfə xeyli həşərat artıq qalır və çaya töküb gəlirdilər.

Dostunun yanına çatan kimi Cahanın ilk sualı bu oldu:

- Soxulcanlar hazırdı?

Pənahın cavabı onu rahatlatdı:

- Narahat olma, ikimizə də çatar.

Çayın kənarına günortaya yaxın çatdılar. Əvvəlcə qarmaqlarını hazırlayıb suya atmaq, sonra isə bir az çörək yeyib qarınlarını doyurmaq qərarına gəldilər. Pənahın gözü Caha-

nın yol çantasında, Cahanınkı da Pənahın çantasında idi. Pənah dedi:

- Nə oldu, çıxart da...

Cahan təəccüblə soruşdu:

- Sən gətirməmişən ki?

Pənah da onun kimi işini səhərə saxlamış, amma yatıb qalmışdı:

- Mən yuxudan gec oyandım, ona görə də heç çay da içmədən yola çıxdım ki, məni gözləməyəsən.

Cahan yenə də özünü günahsız çıxardıb onun təqsirli olduğunu demək istəyirdi:

- Axı mən səndən soruşdum, dedim ki, soxulcan varmı?

Pənah da özünü təmizə çıxarmağa çalışdı:

- Sən soruşanda elə bildim ki, özün yığmısan, indi də məndən soruşursan. Mən tənbellik edib yığmamışdım. Mübahisə etməyə dəyər, ikimizə də yetər dedim. Yəni sən yığdığını nəzərdə tutmuşdum...

İki dostun mübahisəsi uzun müddət davam etdi. Amma nə qədər danışsalar da, özlərini təmizə çıxarmaq istəsələr də, artıq çox gec idi. Çayın daşlıq kənarında soxulcan olmurdu. Bir az uzaqdakı ağacların altını qazıb bəxtlərini sınamaq olardı. Bunun üçün də əllərində kürek yox idi. Beləliklə, torbalardakı günorta yeməklərini yeyib əliboş geri qayıtdılar.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. İki dost hara getmək üçün sözləşmişdilər?

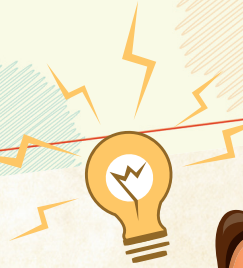
- a) bazara b) dağa
- c) baliğa d) yarışa

2. Baliğa gedən dostlar özləri ilə nəyi götürmüşdilər?

- a) qamış b) yemək
- c) tilov d) soxulcan

3. Bunlardan hansı biri dostluğu pozmaz?

- a) dürüstlük b) yalan
- c) xəyanət d) lağlağı

Sevimli peyğəmbərimiz Muəmməd
(əleyhissalam) belə buyurmuşdur:
“Şübhəsiz ki, sözdə və işdə doğruluq
xeyrə və üstün olan yaxşıliğa yönəl-
dər. Yaxşılıq da cənnətə aparar. İnsan
doğru danışa-danışa Allah qatında
“siddiq” (doğru sözlü) deyə qeyd edilər.
Yalançılıq isə yoldan çıxmağa aparar.
Yoldan çıxmaq da cəhənnəmə aparar.
İnsan yalançılığı adət halına gətirəndə
Allah qatında “çox yalançı” deyə qeyd
edilər”.

YALAN

AÇILMAYAN NAMƏ

Saraya yeni bir fərraş – xüsusi tapşırıqları yerinə yetirən işçi götürüləcəyi elan edilmişdi. Bu iş üçün özünün münasib olduğunu düşünən onlarla insan müsabiqə üçün müraciət etmişdi. İlk etapda onların xarici görünüş, yaş və geyim-keçimdəki səliqə-sahmanı nəzərə alınaraq bir qismi müsabiqədən kənarlaşdırıldı. Gənc və görkəmi uyğun olanlar seçildi. İkinci etapda onların oxuma-yazma qabiliyyətləri, danışiq ədəb-ərkanı və dünyagörüşünü ifadə edən bilikləri yoxlanıldı. Bu mərhələdə də onların bir qismi ələndi və geriye on nəfər gənc qaldı. Gənclər axırncı imtahanı – sonuncu müsabiqə gününü gözləyirdilər.

Nəhayət, o gün gəlib çatdı. On nəfər gənc oğlan müsabiqə üçün sarayın bir otağına yığılmışdı. Onları bir-bir çağırırdılar. Gedən geri qayıtmırdı. Axır ki, sıra ən sonuncu və ən gənc olan iştirakçıya gəlib çatdı. O da digərləri kimi adı çəkildə ayağa qalxıb qapıya getdi. Qapıda iki əsgər gözləyirdi. Biri qabağa düşüb yol göstərərək onu sarayın məşəllərlə aydınlanan dəhlizləri ilə aparır, biri də arxasınca gəlirdi.

Nəhayət, daha böyük bir qapıya yaxınlaşdılar. Orada da iki əsgər gözləyirdi. Qapını açıb onu içəri buraxdılar. Padşahı

qarşısında görən gənc həyəcanından nə edəcəyini bilmirdi. Padşah onu çox gözlətmədən vəzirə işarə verdi. Vəzir əlindəki bükülü naməni ona tərəf gətirərkən padşah zəhm dolu səsi ilə ona təlimat verdi:

- Bu naməni bir fərraş kimi sərhəd şəhərimiz olan Şəbiyə apar. Şəhər valisinin verdiyi cavabı da mənə gətir. Diqqətli ol! Çox məxfi xəbər olduğu üçün bunu heç kim bilməməlidir.

Bir az ara verdikdən sonra padşah daha sərt bir ifadə ilə əlavə etdi:

- Hətta, sən də!

Gənc fərraş qapıdan çıxan kimi yenə onu iki əsgər araya alıb əvvəlcədən təyin edilmiş yerə apardılar. Orada onun üçün hazırlanmış xüsusi bir at var idi. Atın belinə qalxıb verilən tapşırığı yerinə yetirmək üçün yola düşdü.

İki gün yol getdikdən sonra Şəbi vilayətinə çatdı. Oradakı saraya gedib padşahın naməsini valiyə təslim etdi. Vali naməni oxuduqdan sonra ona qonaq otağını göstərmələri üçün qulluqçulara işarə verdi. Səhəri gün ona bir cavab məktubu verərək yola saldılar.

Aradan beş gün keçmişdi. Gəlişindən ümid kəsilən gənc fərraş saray qapısının girişində göründü. Qapıdakı əsgər onun qarşısına qaçaraq atını saxladı. O da atından düşərək məramını bildirdi. İki əsgər yol göstərərək onu içəri aldılar. Neçə gündür kefsiz görünən padşah bir fərraşın qayıtdığını eşidəndə çox sevindi. Onu qəbul edib gətirdiyi naməyə göz gəzdirdi. Vali, əvvəlcədən qərarlaşdırıldığı kimi, cavab naməsinə bənzər ifadələr yazmış və geri göndərmişdi. Padşah naməni

oxuyub təbəssüm etdi. Sonra bu cavan oqlanı m kafatlandırdı v  saray f rraşı olaraq i   qəbul edilməsi üçün vəzirə göstəriş verdi.

Digər namizədlərin niyə yoxa  ıxdıqlını isə gənc fərraş daha sonra  yr ndi. Sən demə onların hamısına verilən v  müxtəlif əyalətlərə göndərilən nam l rd  belə yazılıbmı : “Bu yeni fərraş oraya çatan kimi onun gözlərinə mil çəkib dilini kəsin. Sarayımızda olanları görüb başqa yerdə danışmasın...” Digər f rra lar s birsizlik edib hədlərini a mı  və onlara dəxli olmayan nam l ri a ıb oxumu dular. Beləcə,  z g zl r nin v  dill r nin o işdən daha qiymətli olduqlunu düşünüb bu həvəsdən  l   kmı dilər. Amma səbir edib əmanəti a mayan gənc fərraş padşahın t qdirini qazana bilmişdi. O, açılmayan namə sayəsində bu sınaqlı   urla keçib istəyinə nail olmuşdu.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Padşah imtahan olunan fərraşlarla nə göndərirdi?

- a) qızıl kisəsi
- b) namə
- c) qılınc
- d) su tuluğu

2. Fərraş kimin tapşırığını yerinə yetirir?

- a) atasının
- b) padşahın
- c) vəzirin
- d) valinin

3. Başqasına aid olan bir şeyə icazəsiz
toxunmaq necə adlanır?

- a) əmanətə xəyanət
- b) ara vurmaq
- c) lağlağı
- d) qeybət

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Münafiqin əlaməti üçdür:
danışanda yalan danışar; söz
verəndə sözündə durmaz;
özünə bir şey əmanət ediləndə
əmanətə xəyanət edər”.

(Buxari, Müslim)

COMƏRD LİK YARIŞI

Bir gün padşah eşidir ki, rəiyyətindən filan vilayətin şeyxi çox comərd, çox səxavətlidir. Hətta padşahdan daha çox camaata kömək edir, kasıb-kusuba əl tutur, sədəqə paylayır... Bu, padşahın könülünü incitsə də, bir şeyxi çox əliaçıq olduğuna görə cəzalandırmağı da özünə sığışdırma bilmədi. Buna görə də təgyir-libas edərək həm onu sınamaq, həm də comərdlikdə onu keçmək qərarına gəldi; tanınmaq üçün saray libasını çıxardaraq camaatın arasına qarışdı.

Bir gün müqəddəs torpaqlara, Məkkəyə ümrə ziyarətinə gedən karvan yola düşdü. Karvan şəhərdən bir az aralanan sonra onlara piyada yol gedən bir-iki nəfər də qoşuldu. Karvan sahibi onların bu şəkildə yol gedə bilməyəcəyini, sürəti azaldaraq karvanı yubadacağını dedi. Həm də bu uzun yol onlar üçün çox çətin olardı. Piyadalar mərhəmət diləyən gözlərlə karvandakılara baxırdılar. Yanında ehtiyat dəvəsi olan bir tacir dedi:

- Mənim bir dəvəm boşdur, biri gəlib mənim dəvəmə minsin.

Biri hələ də yerdə qalmışdı. Nə baş verdiyini öyrənmək üçün onlara yaxınlaşan şeyx məsələnin nə yerdə olduğunu öyrənəndə dedi:

- Yerdə biri qaldı, o da gəlib mənəmin dəvəmi alsın. Gah o minər, gah da mən minərəm. Növbə ilə dəyişə-dəyişə gedərik.

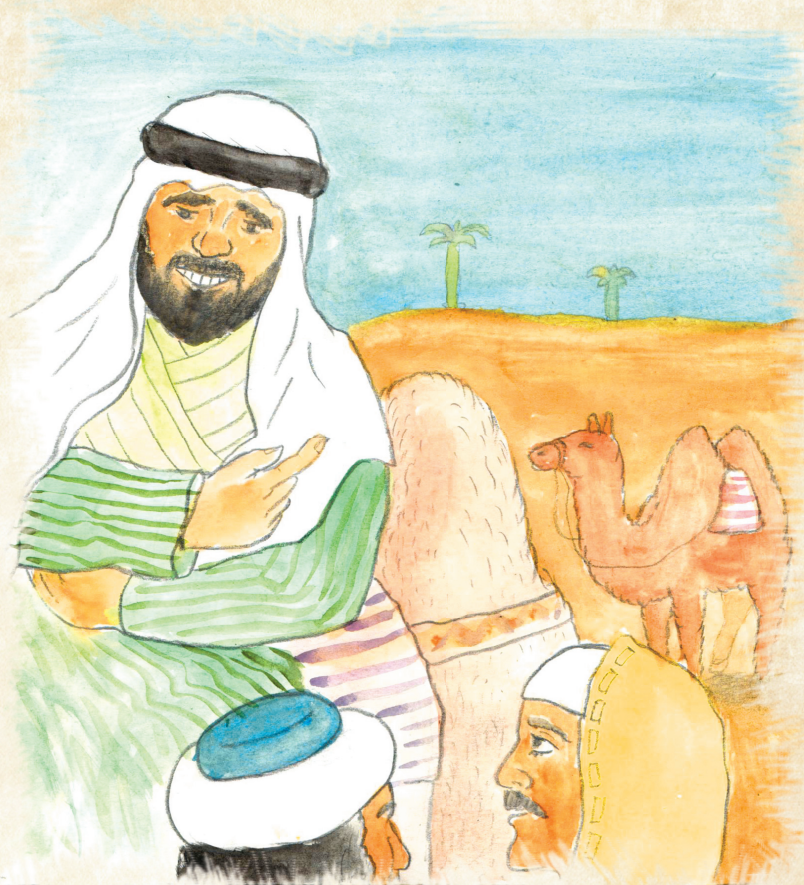
Karvanda olanların bir çoxu bu üsuldan istifadə etdiyi üçün buna heç kim etiraz etmədi. Problem həll olunduğuna görə

karvan yoluna davam etdi. Yolda bir dilənçiyə rast gəldilər. Bir-bir hamıdan kömək dilənirdi. Ən axırda gəlib tacirdən istədi. Tacir əlini belinə asdığı kisələrdən birinə salıb çıxartdı. Ona on gümüş qəpik verdikdən sonra dilənçidən soruşdu:

- O ağsaqqallı şeyx nə qədər verdi?

Dilənçi gülərək cavab verdi:

- Kisəsini çıxardıb saydı, on gümüşü var idi. Nəyi varsa, olanının yarısını mənə verdi.

Tacir bu işə məəttəl qalıb başını salladı. Karvan yoluna davam edirdi. Gecəni bir dərədə keçirməli oldular. Çadır qurmaq üçün dəvələrin yükünü boşaltmağa başlamamışdılar ki, səs-küy ətrafı bürüdü. Quldurlar karvanı ələ keçirmişdilər. Hər kəsi bir-bir yoxlayıb bütün var-dövlətlərini əllərindən aldılar. Sonra da onları çölün ortasında buraxıb getdilər. Baş verənlərə görə narazılıq bildirən tacir deyinə-deyinə şeyxə yaxınlaşdı:

- Görürsən, ziyarətimiz yarımçıq qaldı. Axı biz savab qazanmaq üçün yola çıxmışdıq. Niyə Allah bizim savab qazanmağımıza imkan vermir?

Tacir danışdıqca yaşlı şeyx ona baxıb gülümsədi. Tacir hövsələdən çıxdı:

- Ağlamalı vəziyyətə düşmüşük. Sən niyə hələ də gülüm-səyirsən?

Şeyx təmkinlə və üzündən təbəssümünü əskiltmədən dedi:

- Allahın işinə qarışa bilmərik. Bizi bəzən malımızı azaldıb, bəzən də canımızı azaldıb imtahan edə bilər.

Tacirin hirsli soyumamışdı:

- Bəlkə, mən o var-dövlətlə sədəqə verib savab qazanası idim? İndi isə savab qazana bilmirəm. Bu necə imtahandır?

Şeyx sakitcə cavab verdi:

- Savab qazana bilmirik deyirsən. Halbuki bir qardaşına gülümsəmək də sədəqədir.

Tacir bu cavabı gözləmirdi. Yenə də hirsli soyumamışdı.

- Deyirəm, daha heç nəyin qalmayıb, bütün malını, miniyini alıb aparıblar, hamımızı soyub soğana çeviriblər. Bu halından heç narazı deyilsən?

Şeyx astaca tacirin qulağına əyilib dedi:

- Bir padşahla eyni səviyyədəyəmsə, niyə narazı olum ki?

Karvanın başına gətirdiyi qurama oyunlarla şeyxin ədəb-ərkanını poza bilmədiyini başa düşən padşah əlini öpüb ondan üzr istədi. Tacirlik oyunu ona böyük bir dərs olmuşdu. Comərdlik yarışında da onu keçə bilməmişdi. Bütün əşyalarını onlara geri qaytarıb mübarək ziyarətə yola saldı.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Tanınmaq istəməyən padşah paltarını dəyişərək hansı cildə girmişdi?

- a) karvanbaşı b) tacir
- c) dilənçi d) quldur

2. Karvan hansı şəhərə ziyarətə gedirdi?

- a) Məkkə b) Mədinə
- c) Qüds d) Şam

3. Hansı biri sədəqə sayılmaz?

- a) pul vermək b) su vermək
- c) yatmaq d) gülümsəmək

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Bir müsəlman bir ağac əksə
və ya bir əkin səpsə və ondan
bir insan və ya qurd-quş yesə,
bunlar o müsəlman üçün sədəqə
sayılır”.

(Buxari, Müslim)

QOZ TİCARƏTİ

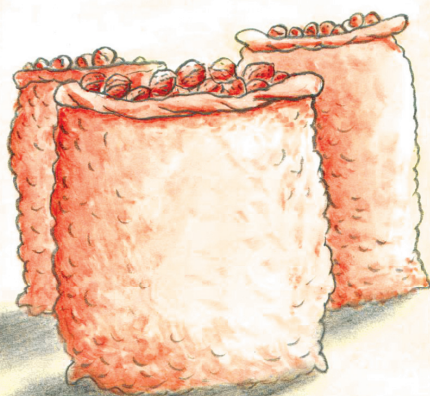
Uzun illərdir ticarətlə məşğul olan tacir qonşu ölkəyə qoz aparıb satmaq fikrinə düşdü. Kəndlilərdən ucuz qiymətə aldığı qozu atlara yükləyib karvana qoşuldu. Dağların ətrafından döənən uzun yola çatanda tacir: “Mənim yolum bura qədər”, - deyib karvandandan ayrıldı. Bu dağları bir neçə dəfə atla keçmişdi. Dağ yolu ilə bir gün tez gedib çatmaq mümkün idi. Sərt yoxuşlarına görə karvanlar bu yolla yox, düz olan dəre yolu ilə gedirdilər. Tacir isə “Yüküm yüngüldür, atlar rahatca keçib gedər” - deyər fikirləşmişdi. Beləliklə, həm sərhəddəki əsgərlərə və bəzi məmurlara vergi verməyəcək, həm də qoz apan digər tacir yoldaşlarından tez çataraq malını baha satacaqdı. Bu onun üçün ikiqat qazanmağa bir fürsət idi.

İkinci aşırımı keçəndə uzaqdan bir səs eşidildi. Dönüb baxanda ona tərəf çapan atlıları gördü. Artıq nə gizlənə bilər, nə də qaçıb canını qurtara bilərdi. Bunlar bu dağlarda yenicə məskən salan quldur dəstəsi idi. Tacir min-bir dil tökərək yalvar-yaxar onları insafa gətirməyə çalışdı. Ancaq quldurların ürəyi çoxdan daşa dönmüş, çalib-çapmaq onlar üçün adi bir hala çevrilmişdi. “Siftə edirik”, - deyib tacirin mallarından bir xurcun götürdülər. Sonra da utanmadan: “Bu yoldan istədiyin qədər gəlib keçə bilərsən”, - deyib canını bağışladılar.

Qayıdanda tacir dağda olanlardan ehtiyatlanıb düz yolla geri qayıtdı. Karvandan bir gün əvvəl çatmağı onu xeyli karlı çıxartmış və quldurların aldığı miqdarın əvəzini də ödəmişdi.

Növbəti dəfə tacir yenə atların belinə qoz vurub yola düşdü. Həm atların sayını çoxaltmışdı, həm də karvansız yola düşmüşdü ki, onun getdiyi qısa yoldan şübhələnenlər bu yolu öyrənməsinlər. Dağlarda yenə həmin quldurlarla qarşılaşacağını da bilirdi. “Köhnə tanışlarımdır, yenə bir xurcun verib keçərəm, amma tez çatıb iki xurcunluq kar əldə edəərəm”, - deyə düşündü. Dağların ətrafından döənən yola çatanda yoldan ayrılıb dağların arası ilə getməyə başladı. Üçüncü aşırı-

mı keçəndə bu səfər heç xərac vermədən keçəcəyinə xeyli ümidlənmişdi. Çünki qarşısına nə bir quldur, nə də bir başqası çıxmışdı. Amma ağacların kölgəsində oturub onu gözləyən quldurları görəndə çaşıb qaldı. Tez özünü yığıdırıb onlara xoş görünməyə çalışdı. Quldurlar onun hərəkətlərinə heç fikir vermirdilər. Bir-bir xurcunları əlləri ilə yoxlayaraq başçılara işarə verirdilər. Axıncını yoxlayan quldur da işarə verdi:

- Bu da qozdur!

Tacir şirindil görünmək istədi:

- Hansını bəyənirsiznizsə, deyin, özüm atdan düşürüb verim. Daha məni yubatmayın ki, vaxtında, hava qaralmadan dağları keçim gedim.

Quldurbaşı ona qulaq asmırdı:

- Sürün getdik. Kişini də sağ-salamat yola salın, bəlkə, yenə gətirər...

Bütün quldurlar gülüşməyə başladı. Tacir nə qədər dil töksə də, onların əlindən bir xurcununu belə qurtara bilmədi. Onu geriye, evinə yola salmaq üçün qoluna girən uzun bıqlı quldur tacirin qulağına əyilib dedi:

- Çox səs eləmə, bu dəqiqə mindiyin atı da əlindən alar. Keçən dəfə səndən aldığımız qoz çox xoşuna gəlmişdi. İndi heç bu fürsəti qaçırmı? Biz bu qədər qənimətlə bütün qışı keçirə bilərik...

Quldur qəhqəhə çəkib gülməyə başladı. Ona göstərilən yolla geri qayıtmaqdan başqa çarəsi olmayan tacir isə peşmanlıqla atını tərپətdi.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Daha çox pul qazanmaq istəyən tacir nə satmaq fikrinə düşmüşdü?

- a) fındıq b) qoz
- c) alma d) armud

2. Bunlardan hansı biri tacirin dağ yolu ilə getməyinin səbəbi deyil?

- a) çox qazanmaq b) tez çatmaq
- c) vergi verməmək d) gəmiyə çatmaq

3. Tacirin birinci dəfə soyulduqdan sonra bir də o yolu getməyini necə adlandırı bilərik?

- a) ağıllılıq b) dərs götürməmək
- c) çoxbilmişlik d) fərsət

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam)
belə buyurmuşdur:

“Mömin bir ilan deşiyindən iki
dəfə sancılmaz (yəni eyni
xətanı iki dəfə təkrarlamaz)”.

AT, YOXSƏ EŞŞƏK?

Kasıb kişi arvadı ilə bir yerdə tarladan evə qayıdırdı. Eşşək arabasında yol getmək asan olmasa da, piyada getməkdən daha yaxşı idi. Kişi belə düşünsə də, arvadı onun bu fikri ilə razı deyildi. Arxadan qonşunun arabası da görünürdü. Yolları toza qata-qata gəlirdi. Qonşunun atı var idi, ona görə də arabası tezliklə onlara yaxınlaşdı və qonşular salamladıqdan sonra onları ötüb keçdi. Yol boyu bir-biri ilə çox danışmasalar da, evə çatan kimi arvadı hərgünkü söhbəti yenidən başladı:

- Hələ su qoyub qazan qaynadacağam. Nə vaxt bişirib, nə vaxt yeyəcəyəm? Bir atımız da olmadı ki, getdiyimiz yerdən vaxtında qayıdaq...

Kişi də hər zamankı cavabını verdi:

- Heç nə olmaz, bir az gec yeyərik. Nə olasıdı ki?

Arvad yemək qazanını qarışdır-aqarışdır-a danışmağa davam edirdi:

- Nə vaxta kimi başqasının atının ayağının tozunu udmalıyam? Niyə həmişə qonşuların yanında başısaçağı qalmalıyam?

Kişi başını sallayıb of çəkdi:

- Sənə həmişə deyirəm, özündən aşağıdakına baxıb şükür elə. Hamı at belində gəzmir ki! Heç eşşəyi də olmayanlar var...

Yeməyi yeyib süfrəni yığışdırana kimi bu söz-söhbət bitmədi. Nəhayət, kişi yorğanını başına çəkib yatdı. Arvadının danışığı ona şirin layla kimi gəlirdi...

Dan yeri sökülürdü. Hər gün günəş çıxmadan gedib tarlaya çatırdılar. Amma bu gün kənd hər zamankı kimi sakit deyildi. Uzaqdan haray-həşir səsləri eşidilirdi. Kişi nə baş verdiyini öyrənmək üçün küçəyə çıxdı. Yoldan qaça-qaça keçən bir cavan oğlandan soruşdu:

- A bala, nə olub? Səhər tezdən nə baş verib?

Oğlan ayaq saxlamadan cavab verdi:

- Padşahın əsgərləri kəndin çıxış yolunu kəsiblər. Deyirlər, aşağı körpüdə də dayanıblar. Deyəsən, nəsə axtarırlar...

Heç nə başa düşməyən kişi kənd meydanına tərəf yeridi. Ora çatanda gördü ki, səs-küyü eşidən bütün kənd əhli yavaş-yavaş ora yığışır. Bir azdan bütün meydan doldu və padşahın göndərdiyi adam vəziyyətin nə yerdə olduğunu camaata başa saldı:

- Padşahımız ordunu qüvvətləndirmək üçün yeni bir süvari dəstəsinin yaradılmasına fərman verib. Buna görə də əlinizdə olan bütün atlara əl qoyulacaq. Atı olmayansa, orduya kömək məqsədilə bir kisə buğda verəcək...

Kəndlilərdən bir neçəsi etiraz etmək üçün səslərini yüksəltsələr də, əli silahlı atlıların onlara tərəf gəldiyini görüb səslərini kəsdilər.

Əsgərlər ev-ev, qapı-qapı gəzib hər evdən bacardıqlarını qopardıb arabalara yüklədilər. İşləmək üçün tarlaya getmək istəyənlərə isə günortadan sonra yolları açaraq icazə verdilər.

Kasıb kişi də hər kəs kimi arvadı ilə birlikdə tarladan evə qayıdırdı. Bir az irəlidə piyada gedən iki nəfər var idi. Yaxınlaşanda gördülər ki, bunlar dünənə yanlarından at arabası ilə keçən qonşularıdır. Yanlarına çatanda salamlayıb ötüb keçdilər. Kişi gözücü arvadına baxdı ki, görək nə reaksiya verir. Arvad isə kişisi ona söz atmasın deyə üzünü yana çevirib uzaqları seyr edirdi. Bu axşam söz üstünlüyünün özündə olduğuna arxayın olan kişi sözə başladı:

- Ay xanım! Sizcə, at yaxşıdır, yoxsa eşşək?...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Padşah hansı heyvanların yığılması üçün fərman vermişdi?

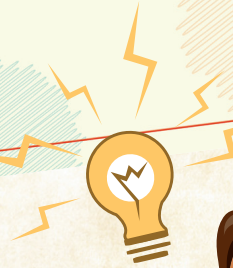
- a) at
- b) eşşək
- c) qoyun
- d) keçi

2. Arvadın özünü qonşudan əskik hiss etməsinin səbəbi nə idi?

- a) çox işləməyi
- b) atının olmaması
- c) ərinin çox danışması
- d) qocalıq

3. Hansı söz hekayədəki kişinin hərəkətlərinə aid deyil?

- a) şükür
- b) səbir
- c) təmkin
- d) hərislik

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Həyat şərtləri sizinkindən
daha aşağı olanlara baxın. Siz-
dən daha yaxşı olanlara bax-
mayın. (Halınıza şükür edin.)
Bu, Allahın üzərinizdəki neməti-
ni xor görməməyiniz üçün daha
uyğun bir hərəkətdir”.

QOCANIN DUASI

Uzun zamandır qulağına rəiyyətinin ondan narazı olduğu haqda söz-söhbətlər çatan padşah daha düzgün bir addım atmaq üçün libasını dəyişib bazara çıxmışdı. Bu paltarda, bu sir-sifətdə onu heç kim tanıya bilməzdi. Meyvə bazarından girib paltar bazarından çıxdı. Nalbəndlər cərgəsindən girib əttarlar cərgəsindən çıxdı. Hər girdiyi dükanda, iş yerində və ya piştaxtada bir az yubanaraq orada danışılan söhbətlərə qulaq asmışdı. Hətta bir neçəsini söhbətə tutub sözü padşaha gətirərək onun fikrini öyrənmişdi. Eşitdikləri onu heç qane etməmişdi. O xalqı razı salmaq üçün bir çox tədbirlər görmüşdü, amma görünür, istədiyi kimi alınmamışdı. Hamı gileylənir, ondan verdiyi qərarlardan narazı idi.

Kefi çox pozulmuşdu. Yenə də ən son girdiyi əttarlar cərgəsində hər tərəfi bürüyən valehedici rayihə onu sanki məst etmiş, bütün hirsini və yorğunluğunu çəkib aparmışdı. Burada dünyanın hər tərəfindən gətirilən cürbəcür ətirilər satılırdı. Oradan ayrılmaq istəmirdi. Cərgənin axırında bir müddət dayanıb gözlədi. Elə bu vaxt yan tərəfdə dayanan iki nəfərin söhbəti onun qulağına çatdı: “Səhərdən buralarda gəzir... Nə bir kəsdən alış-veriş edir, nə də bir yerə çıxıb gedir... Oğru ola bilər... Yad adama oxşayır... Casus ola bilər... Padşahın

xəbərçisi də ola bilər...” Bu danışqlar heç xoşuna gəlmədi. Padşah olmağının ortaya çıxması da yaxşı olmazdı. Çünki burada sanki onu istəyənlərdən daha çox istəməyənlər var idi. Elə bu vaxt gözüne bir yaşlı kişi sataşdı. Bir un kisəsini əli ilə tutub dayanmışdı. Yanına yaxınlaşıb özünü onun tanıdığı kimi aparmağa çalışdı:

- Dayı, salam, necəsiniz?

Kişi onun üzünə baxmasa da, başını çevirib salamını aldı:

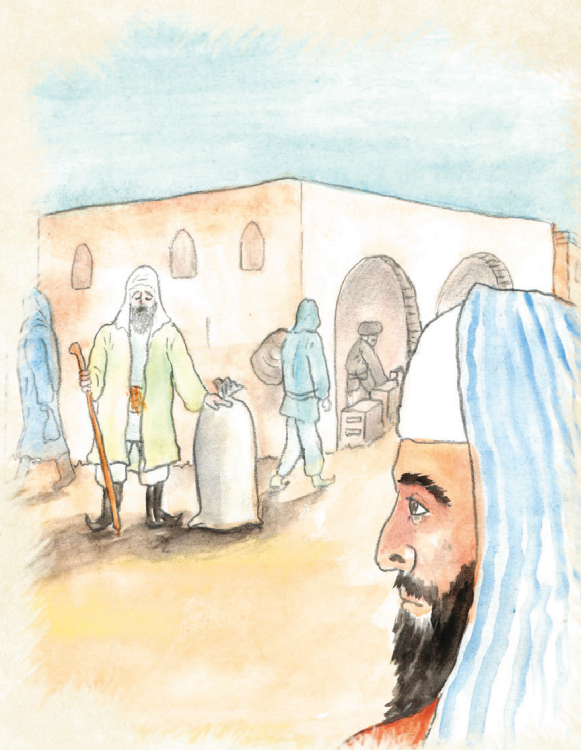
- Ay əleyküm-salam! Sağ ol, bala!

Padşah təkcə kişinin eşidəcəyi yavaş səsle soruşdu:

- Nə kömək lazımdır? Olar bu kisəni götürüb sənə kömək edim?

Kişi təbəssüm etdi, əlləri ilə axtararaq onun əlini tutdu və dedi:

- Deyəsən, mənə tanıdırsan, ay bala. Mənim gözlərim tutulub, yaxşı görə bilmirəm. Bu un kisəsini evə aparmalıyam.

Bir neçə nəfərin onu izlədiyini başa düşən padşah dedi:

- Sən yolu de, mən apararam.

Gözü görməyən kişi buna heç etiraz etmədi. Ona dəmirçilər cərgəsinin axırından sağa dönüb böyük bulağa kimi gedəcəklərini dedi. Padşah da tez aradan çıxmaq üçün un kisəsini çiyinə aldı, bir əli ilə də qocanın əlindən tutub dəmirçilər cərgəsinə tərəf addımladı. Bu hərəkətini görənlər onun qoca kişinin tanışı olduğunu düşünüb dalınca düşməkdən əl çəkдилər.

Nəhayət, qocanın evinə gəlib çatdılar. Beli ağrısı da, padşah bunu heç bildirmədi. Amma bir şeyi xəbər almadan dayanma bilmədi:

- Baba, evində kömək etməyə kimin-kimsən yoxdurmu?

Kişi ah çəkib danışmağa başladı:

- Oğul, cavanlığım sarayda keçib. Saray həyatına etibar olmadığı üçün də ailə qurmadım. Gələn-gedən çox qonağın xidmətində durdum, çox alimlər, çox zalımlar gördüm... Axır nəticəsi isə elə mənim gözlədiyim kimi oldu. Elə ki yaşlaşıb gözlərim zəiflədi, məni atdılar çölə... Elə hey dua edirdim ki, Allah mənə bu əməyimin qarşılığında heç olmasa bir kömək yetirsin. A bala, buradasan?

Padşah qocanın ovcuna bir neçə qızıl sikkə qoyub oradan uzaqlaşdı. Görəcəyi ilk iş isə bu qocanın qulluğunda dayanacaq bir xidmətçi ayırmaq olacaqdı.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Gözləri görməyən qocaya kömək edən kişi kim idi?

- a) satıcı b) padşah
- c) oğru d) xidmətçi

2. Qoca kişi evinə nə aparırdı?

- a) çörək b) un
- c) halva d) ət

3. Bunlardan hansı biri yaxşı iş deyil?

- a) yaşlılara kömək etmək
- b) böyüklərə hörmət göstərmək
- c) kiçiklərə mərhəmət etmək
- d) quşlara və digər heyvanlara daş atmaq

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam)
belə buyurmuşdur:

“Allah-Təala yaşına görə bir
qocaya hörmət edən gəncə
qocalığında xidmət edəcək
kimsələr lütf edər”.

ÇARƏSİZ HÖKMDAR

Bir vaxtlar ağıllı, səxavətli və dürüst bir hökmdar var idi. Hökmdar çox alimlərdən dərs almış, çox ariflərdən nəsihət götürmüşdü. Özündən əvvəl gəlib-keçmiş, hökmranlıq etmiş bir çox böyük sultanın, qüdrətli xaqanın aqibətini nəql edən kitabları səhifə-səhifə təhlil etmişdi. Özünə yol göstərməsi üçün onlardan çıxan ibrətli nəticələrə də etibar etmişdi. Odur ki, mal və mülkə arxalanmağın, heç kimə qalmayacaq olan bu sərvətlə, var-dövlətlə qürrələnməyin boş bir aldanma olduğunu yaxşı bilirdi. Ancaq nə olsun ki... Onun bu ağıl-kamalı rəiyyətində tamamilə ayrı bir hiss oyadır, onun düzgün və uzaqgörənliklə verdiyi qərarlar isə insanlarda ona qarşı pərəstişkarlıq hissini yaradırdı.

O özünü sadə aparmağa çalışdıqca insanlar onu daha da ucaltmağa çalışır, şəninə tərif və mədhiyyələr oxuyaraq onu müqəddəsləşdirirdilər. Artıq elə bir vəziyyət yaranmışdı ki, insanlar bu hökmdarın hər şeyə qadir olduğuna, möcüzələr yarada biləcəyinə inanmağa başlamışdılar. İstəsə yağış yağdırar, istəsə külək əsdirər, istəsə də bulaqları qurudub hər kəsi susuz qoyardı... Bu vəziyyətin axırının nə ilə nəticələncəyini çox yaxşı bilən hökmdar bir gün fərman buyurdu: bütün əhali böyük meydana yığılsın!

Hökmdarın fərmanı qısa bir zamanda hər kəsə çatdırıldı. İnsanlar onu görmək, ona itaət etmək, onun nəzərinə tuş gəlib hər cür qəm-qüssədən uzaq qalmaq üçün həvəslə oraya yığılmışdı. Bir azdan təbillər çalındı, şeypurlar ötməyə başladı.

Bütün xalq alqışlar və sevinc nidaları altında böyük hökmdarı salamlayırdı. Hökmdar özü üçün hazırlanmış böyük taxtın üstünə çıxıb onların salamlarına əl qaldıraraq qarşılıq verdi. Onun sağ əlini havada saxlaması ilə bütün meydan bir anda sakitliyə büründü. Padşah əli ilə arxa tərəflərindəki dənizə işarə edərək tələbkar bir nida ilə səsləndi:

- Ey dəniz! Yuvandan çıx və yanıma gəl!

Dənizin üstlərindən keçərək hökmdarın ayağına səriləcəyini zənn edən xalq

çaxnaşmaya düşdü. Hər kəs qorxu və təşvişlə dənizə tərəf baxırdı. Onun yerindən tərpənmədiyini gören camaat sakit-

ləşib üzünü hökmdara çevirdi. Bu səfər hökmdar əlini dağa çevirib dedi:

- Ey dağ! Başını əyib diz çox zamanın hökmdarının qarşısında! Əyil deyirəm sənə!..

İndi də dağın qum təpəsi kimi süzülüb üstlərinə gələcəyini düşünənlər təlaşla geri çəkilməyə başladılar. Ancaq dağ da yerindən tərpənmədi. Padşah bu dəfə iki əlini açıb səmaya qaldırdı:

- Ey günəş! Dəniz və dağ mənə qulaq asmadı. Onları qaranlığa qərqlə! Tez ol, qayıt çıxdığın yerə!

Hökmdarlarının bu boş əmrlərinin heç bir təsirinin olmadığını görənlər xalq səssizcə bunun axırını gözləyirdi. Onun çarəsizliyi üzündən oxunurdu. Nəhayət, hökmdar üzünü onun əmrilə yığılmış kütləyə çevirib dedi:

- Ey əhali! Ey mənim taxtımın kölgəsinə yığışanlar! Ey mənə baş əyərək hökmümə tabe olmuş insanlar! Haqqımda sanki yerin-göyün hakimi imiş kimi bəzi söhbətlər eşidirəm. Halbuki mən də sizin kimi bir insanam. Mən də sizin kimi Allahın rəhmətinə və lütfünə möhtacam. Mənim sizdən tək fərqi budur ki, siz mənə bu taxt-tacı etibar etmişsiniz. Odu ki, məndən ancaq bir insanın edə biləcəyi işləri gözləyin. Unutmayın, siz necə olsanız, sizin başınızdakı da elə olar...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Camaatı meydana yığan padşah onların qarşısında bunlardan hansına əmr vermədi?

- a) dəniz
- b) bulud
- c) dağ
- d) günəş

2. Padşah bunlardan hansını edə bilər?

- a) yağış yağdırar
- b) günəşi çıxardar
- c) dənizi uçurur
- d) su quyusu qazdırar

3. İnsanların edə bilmədiyi, lakin Allahın peyğəmbərlərinə lütf etdiyi bəzi qeyri-adi hadisələrə nə deyilir?

- a) hədis
- b) surə
- c) möcüzə
- d) kəramət

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam)
belə buyurmuşdur:

“Şübhəsiz ki, Allah gözəldir,
gözəlliyi sevər. Kibir və qürur
isə haqqı inkar etmək və
insanları kiçik görməkdir”.

an Adobe Illustrator artwork by Orion Champadiy4

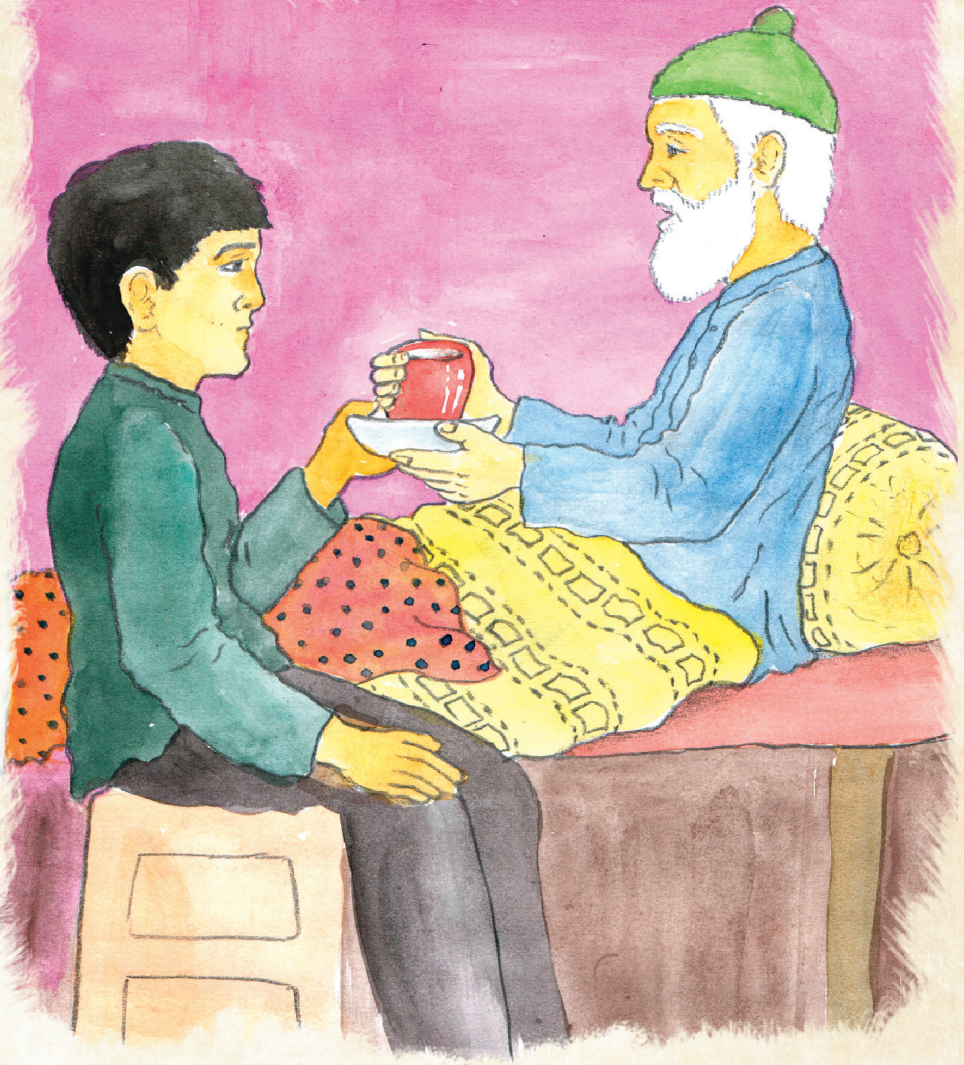
VƏSİYYƏT

Qoca kişi xeyli müddətdir yolda-izdə görünmürdü. Kimi-kimsəsi olmayan bu qocanın xəstə olduğunu hamı bilirdi. Əslində, o qədər də seilməyən biri deyildi. Bəzən oturub cavanlarla da söhbət edər, onlara ağıllı məsləhətlər verməyə çalışardı. Cavanların çoxu ona hörmət edib danışığına qulaq assalar da, iş gəlib dediklərini yerinə yetirməyə çatanda, tənbellik edərdilər.

Bu gün də küçənin bir tərəfinə yığılan cavanlar ondan-bundan söhbət edirdilər. Söhbət gəlib o qoca kişiye çatdı. Xəstə olduğunu dedilər. Kimisi “yaxşı kişidir” dedi, kimi də “qulağımız dincəldi, elə hey məsləhət verirdi” deyib güldü. Sonra araya ayrı söhbətlər girdi və nahar vaxtına kimi orada dayanıb söhbətə davam etdilər. Nahar vaxtı hər kəs evinə dağılışanda aralarından biri qoca kişi üçün həqiqətən narahat olmağa başladı. Çünki onun xəstə olduğunu deyirdilər və evində də kömək edəcək kimi-kimsəsi yox idi. Bu kəndə bir neçə il əvvəl gəlmişdi və kasıb olduğu üçün də yanına gedib-gələn yox idi. Vəcdanı onu rahat buraxmadı və qoca kişinin evinə tərəf yollandı.

Qapını döydü, içəridən səs gəlmədi. Yavaşca aralayıb içəri boylandı. Bir də qapını tıqqılatdı. İçəridən zəif bir səslə “gəl” deyildi. Oğlan içəri girib otaqlara baxdı. Qoca kişini çarpayı-

ya uzanmış halda gördü. Kişi onu görüb sevindi. “Səni göndərən Allaha şükürlər olsun!” - dedi. Sən demə, dünəndən bu yana ayağa qalxmağa təqəti olmadığı üçün elə hey yatırmış. Oğlan onun üçün təzə çay dəmlədi. Sonra gedib öz evindən onun üçün yemək gətirdi. Çay-çörəkdən sonra qoca bir az özünə gəldi. Ona təşəkkür edib dünyanın, həyatın vəfasızlı-

ğından, etibarsızlığından danışdı. Cavanlıq illərini və hallı-əhvalı günlərini xatırlayıb oğlana məsləhətlər verməyə çalışdı.

- Oğul! Bu dünyanı heç kəs yıgıb özü ilə aparmaz. Dünyanın yaxşı günlərini də gördüm, çətin günlərini də. Var-dövlətimin aşib-daşdığı günlərdə evimin gələn-gedənlə dolub-daşdığını da gördüm, qurtardığı gün boşaldığını da. Yanıma yığışanları dövlətimlə sınađım, hamısının yaxşı gün dostu olduğunu görüb onlardan əl çəkdim. Dünyanı əlində tutmağın əlində köz saxlamaqdan çətin olduğunu görüb onu əlimdən atdım, əlimin çatmayacağı yerə gömdüm. Tamahkarlığın, hərisliyin, şöhrətpərəstliyin və acgözlüyün insanları necə alçaltdığını gördüm, onlardan uzaqlaşdım... Səmimi bir təbəssümün yüz saxta gülüşdən daha qiymətli olduğunu başa düşüb onu axtarmağa çalışdım, amma ömür dediyin müddəti istədiyən qədər uzada bilmirsən. "Sabah, sabah" deyə-deyə bir də baxırsan ki, vaxt tamamdır, hər şeyin bitdiyi yerdəsən...

Qoca kişi göz yaşları içində danışdıqca cavan oğlan onun əlini sıxıb təskinlik verməyə çalışırdı. Sanki son məsləhətlərini verib vəsiyyət edirdi:

- Oğul! Əgər mənim danışdıqlarım sənin üçün az da olsa mənə ifadə edirsə, vəsiyyətimi dinləyib yerinə yetir. Məni evimin arxa tərəfindəki təpədə, iki akasiya ağacının tam ortasında dəfn elə. Qoy hər il yazda onların gözəl qoxusu ətrafa yayılıb hər kəsi məst edəndə mən də qəbir daşımlla dillənib deyim: "Ey insanlar! Allahın verdiyi bu gözəlliyə şükür edin! Bu müvəqqəti dayanacaqda tənbellik etməyin, acgözlük etməyin, bir-birinizi incitməyin! Onun vəd etdiyi daha gözəl nemətləri üçün səy göstərin. Allah, Allah..."

Qoca kişinin dəfn mərasiminə iki-üç nəfər ancaq yığışmışdı. Qəbir yerini isə cavan oğlan qocanın vəsiyyəət etdiyi yerdə qazdı. Oranı qazarkən tapdığı sandıqdan isə külli miqdarda qızıl və bu qızılı tapan şəxs üçün yazılmış məsləhət dolu kitabça çıxmışdı...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Qoca kişi niyə çoxdandır görünmürdü?

a) köçmüşdü

b) ziyarətə getmişdi

c) xəstələnmişdi

d) işləməyə getmişdi

2. Qızıl və məsləhət kitabçası hansı ağacların altında basdırılmışdı?

a) tut

b) ərək

c) şaftalı

d) akasiya

3. Bunlardan hansı biri çoxlu sərvətin səbəb olduğu balalardan biri deyil?

a) xəstə ziyarəti

b) hərislik

c) şöhrətpərəstlik

d) tamahkarlıq

Sevimli peyğəmbərimiz Muhamməd
(əleyhissalam) belə buyurmuşdur:

“Qul xəstələnəndə Allah ona iki mələk
göndərər və: “Baxın görün, qulum onu
ziyarətə gələnlərə nə deyir?” – deyər.

Əgər xəstə Allaha şükür edərsə, mələklər
bunu Allah-Təalaya bildirər. Bundan sonra
Allah da belə buyurar: “Əgər qulumu vəfat
etdirsəm, cənnətə qoyaram. Şəfa verib
yaxşılaşdırsam, onun ətini əvvəlkindən daha
xeyirli bir ətlə, qanını da daha xeyirli bir qanla
dəyişdirərəm və günahlarını da əfv edəməm”.

QİSAS

Uzaq şəhərdən gəlib mal almaq istəyən bir tacir bazarın içində o tərəfə - bu tərəfə gəzirdi. Gözü elə hey dükanların hündür yerlərində asılan göz qamaşdıran mallarda idi. Bu sıxlığın içində addımlamaq da asan deyildi. Birdən qarşısına bir uşaq keçdi. Onu əli ilə kənara itələdi. Uşaq yıxıldı və əlindəki küp qırıldı.

Nə edəcəyini bilməyən uşaq məsum-məsum tacirə baxdı. İstəyirdi ki, tacir onun qırılan küpünün əvəzini versin. Amma tacir ona məhəl qoymadı. Qırılan küpü görməzdən gəlib qələbəliyin içində gözdən itdi. Uşaq sahibinə nə cavab verəcəyini düşünürdü. Heç olmasa, bir az pul əldə etsəydi, bəlkə, sahibi ona hirsənməz, cəza verməzdi. İş axtarmaq üçün bir-bir dükanlara girib kömək edə biləcəyi bir işin olub-olmadığını soruşdu. Heç kim onu yaxın qoymadı. Nəhayət, bir qapıdan gələn səs onun diqqətini çəkdi. İçəri girdi. Onu görən dəmirçi dedi:

- A bala, o maşanı ver görüm!

Uşaq maşanı dəmirçiyə uzadıb dedi:

- Olar mən də sənə kömək edim?

Dəmirçi onun istəkli gözlərinə, iri sümüklü qabar əllərinə, uşaq yaşda olsa da, enli kürəyinə diqqət etdi. Onda əsl dəmirçi qəlibi olduğunu düşündü.

- Tut görüm bunu, yerə salma...

Günün sonunda uşaq kömək etdiyinə görə sınan küpü almağa yetəcək qədər pul istədi. Ondakı istedadı görən dəmirçi isə həm küpün pulunu verdi, həm də gedib onu ağasının xidmətindən azad etdi və özünə şəyird götürdü.

Aradan illər keçmişdi. Bir ay əvvəl ələ keçirilən qalanın müdafiəsini sultan yeni sərkərdəsinə tapşırırmışdı. Çünki bu qala-

nın ələ keçirilməsi onun cəsarəti sayəsində mümkün olmuşdu. İndi sərkərdə qalanın hündür bürclərindən birində dayanıb məğrur-məğrur uzaqları seyr edirdi. Birdən səs eşidildi: “Karvan gəlir!” Qala qapısından içəri daxil olan karvanı diqqətlə izləyən sərkərdənin məğrur və özündən razı sifəti birdən qıpqırmızı qızardı, kin və nifrətlə boğuldu.

Karvanı əhatə edən əsgərlər karvanın yükü olan bütün küpləri bir-bir sındırır, onların içindəki qətranı yerə tökürdülər. Çarəsiz halda sağa-sola baxıb kömək istəyən karvan sahibi isə nə edəcəyini bilmirdi. Nəhayət, pilləkənlə aşağı enən sərkərdəni görüb onun ətəyindən yapışdı. Ondan mərhəmət diləyib

əsgərlərini dayandırmasını istədi. Ancaq sərkərdə lal-dinməz onun üzünə baxıb keçmişini xatırlayırdı.

Sərkərdə gözünü yerdəki qırıq küplərə zilləmiş halda, alçaq səsle danışmağa başladı:

- Bir gün bazarda süd almağa gedərkən bir tacir məni yıxıb küpümü sındırdı. Onu qaytara bilmək üçün dəmirçinin yanında işləməyə başladım. Ondan çox gözəl dərs alıb, həm yaxşı qılinc düzəldən, həm də güclü bir döyüşçü oldum. Bir neçə dəfə döyüşə əsgər yığanda məni də apardılar. Necə döyüşdüyümü görən sultan əvvəlcə bir dəstəni, sonra isə bir bölüyü mənə tapşırırdı. Bu qalanın fəthi də mənim əsgərlərimin qalanın arxa tərəfindəki divarı aşaraq qapıları ələ keçirməsi ilə mümkün oldu. İndi isə bu qalanı mənə tapşırıb. Bir gün məni kiçik görüb alçaldan tacir isə indi məndən mərhəmət diləyir...

Məsələnin nə yerdə olduğunu başa düşən tacir lal-dinməz onu dinləyirdi. Balaca uşaq böyüyüb sərkərdə olmuş və indi qisas alırdı. Onun satmaq üçün apardığı qətran isə çoxdan axıb qala divarlarının dibindəki çuxurlara tökülmüşdü.

Birdən sərkərdənin çiyninə toxunan əl onu diksindirdi.

- Uzaqdan düşmən ordusu görünür. Yəqin qalanı geri almaq istəyirlər.

Sərkərdə:

- Elə isə müdafiə üçün nə lazımdırsa, tez tədarük görün!

Əsgər çəkingən bir əda ilə dedi:

- Kaş ki qətranımız olsaydı...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Qarşısına baxmadan gəzən tacir uşağı yixanda qırılan nə idi?

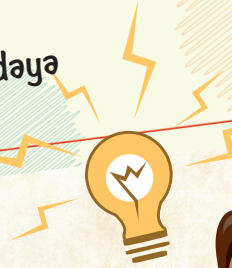
- a) küp
- b) boşqab
- c) sürəhi
- d) güldən

2. İş axtaran uşağı kim özünə şayird götürdü?

- a) bağban
- b) dəmirçi
- c) dulusçu
- d) nalbənd

3. Sərkərdənin hirsə bütün qatran küplərini sındırtması kimə xeyir verdi?

- a) düşməne
- b) tacirə
- c) əsgərlərə
- d) sərkərdəyə

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Kiçiklərimizə mərhəmət
etməyən, böyüklərimizə hö-
mət etməyən bizdən deyil”.

SÖZÜN GÜCÜ

Bir gün Kamil kişi dükançı dostunun yanına getmişdi. Bir az söhbətdən sonra Kamil onun kefsiz olduğunu gördü. Nə olduğunu soruşanda, dostu dükanın qabağında dayanıb camaatla söhbət edən qocanı göstərib dedi:

- Bu qocanın əlindən bezmişəm. Səhər gəlib axşama kimi dırha-dır danışır. Bütün camaat da yığışır onun başına, yolu bağlayırlar... Dükanın qabağını kəsirlər... Başım-beynim gedir onun səsinə eşidəndə... İndi bir söz desəm, hamı deyəcək ki, qoca kişidir, nə istəyirsən. Bəlkə, sən bunu bir yolla buradan uzaqlaşdırasan?

Kamil onun çiyinə vurub dedi:

- Bundan asan nə var ki? Sabah səhər dükana gələndə onun üzünə baxıb gülərsən. Sonra da özünü elə apararsan ki, guya gülməyini zorla saxlayırsan.

Səhəri gün dükançı Kamilin dediyi kimi etdi. Qoca kişi səhər tezdən dükanın qabağına gəlib salam verəndə o özünü elə apardı ki, guya gülməyi tutur. Bundan sonra qoca kişi arxasını çevirib getdi və bir də oralarda görünmədi.

Bir həftə sonra Kamil yenə dostunun yanına getmişdi. Bu səfər də kefsiz idi. İndi nə baş verdiyini soruşanda dükançı dedi:

- Mən səhv iş gördüm. Gərək o qocanı buradan uzaqlaşdırmayaydıq. O danışanda hamı ətrafına yığışıb qulaq asırdı. Sən demə, mənim müştərim belə çoxalırmış. İndi nə gələnim var, nə də gedənim. Bəlkə, sən onu qaytara bilərsən?

Kamil yenə onun çiyinə vurub dedi:

- Bundan asan nə var ki? Mən onu sənə göndərəcəyəm. Amma o gələndə sən eləcə üzünü turşudub yana çevir. Guya ondan küsmüsən.

O biri gün dükançı yenə Kamilin dediyini etdi. Qoca kişi içəri girəndə üzünü yana çevirdi. Kişi dükançını çağırıb dedi:

- Haqqını halal elə, qardaş! Bizim aramızı vuran Kamil idi. Yoxsa səndən niyə inciyim ki? O gün gəlib dedi ki, “dükançı səni məsxərəyə qoyur, dükançı deyir, onu görəndə özümü gülməkdən saxlaya bilmirəm, dükançı deyir, o qoca təlxəyin biridir...” Mən də gələndə gördüm ki, həqiqətən də, sən məni görəndə gülürsən. Arxamı çevirib getdim. Düzünü desəm, dükanın çölündə bir-iki addım atıb gözlədim. Dedim, bəlkə, mən səhv başa düşmüşəm, arxadan məni çağırırsan, nə olduğunu, nəyə güldüyünü deyərsən. Amma səndən də səs çıxmadı. Həqiqətən, sənin haqda pis fikirləşdim.

Dükançı vəziyyətin yaxşı olduğunu görüb dedi:

- Yox əşi! Sənə niyə gülüm ki? Yəqin o anda fikrim bir az qarışıq olub. Xətrinə dəymişəmsə, sən haqqını halal elə...

Qoca kişi: “Eybi yoxdur”, - deyərək sözüünə davam elədi:

- İndi də yenə Kamili gördüm. Bu səfər dedi ki, dükançı səndən inciyib ki, heç gəlib söz-söhbət eləmirsən, heç gəlib yoluxmursan...

Qoca kişi danışdıqca danışdı. Dükançının da kefi yerinə gəlmişdi. Öz-özünə: “Sözün gücünə bax: saği öldürər, ölünü dirildər”, - deyib gözlərini qoca kişinin gözlərinə zillədi. Birdən gözü pəncərədən gizlincə baxan adama sataşdı. Dükanın çölündən, pəncərədən baxan Kamil hər şeyin əsl səbəbini göstərmək üçün barmağı ilə dilini göstərüb göz vururdu...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Qoca kişinin söhbət edib ətrafına adam yığması kimi narahat edirdi?

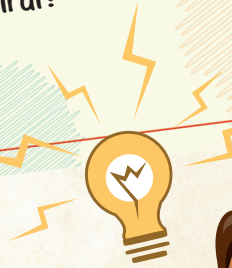
- a) Kamili
- b) hamını
- c) dükançını
- d) heç kəsi

2. Dükançı nəyə görə qoca kişinin getməyinə peşman olmuşdu?

- a) onu sevirdi
- b) yazığı gəlirdi
- c) müştərisi azalmışdı
- d) onun danışdıqlarından xoşu gəlirdi

3. Kamil nəyi işlədib qoca kişini dükandan uzaqlaşdırdı, sonra da onu təkrar dükana gətirdi?

- a) pulunu
- b) qol gücünü
- c) maşını
- d) dilini

Sevimli peyğəmbərimiz Muəmməd
(əleyhissalam) bir gün belə buyurdu:

“Cənnətdə bəzi köşklər var.
(Elə şəffafdır ki) Çölü içindən,
içi də çölündən görünür”.

Bunu eşidən biri ayağa qalxıb: “Bu
köşklər kimin üçündür, ey Allahın
Rəsulu?” – deyər soruşdu. Sevimli
peyğəmbərimiz belə cavab verdi:
“Sözünü gözəl və xoş dillə söyləyən,
şirindilli, yemək yedirən, oruca davam
edən, gecə hər kəs yatarkən Allah
üçün namaz qılan kimsələr üçündür”.

GƏMİ BATIRAN QEYDLƏR

Uzaq bir məmləkətdə təhsil alıb yurduna qayıdan gənc alim insanların bir çox məsələlərdə səhv hərəkət etdiyini görürdü. Onlardan bir çoxu bəzən kobud cavab qaytarır, yalan danışır və ya oğurluq edirdi. Şahidi olduğu bir neçə hadisədən sonra gənc alim fərqli bir yolla onları tərbiyələndirmək, səhv hərəkətlərinə diqqət çəkib onlardan çəkindirmək qərarına gəldi. Beləliklə, o kimin səhv bir hərəkətini görsə, onu yazılı halda qeyd etməyə başladı. Kimin adı o dəftərə düşsə, ondan incisələr də, gənc alim onların bir daha bunu təkrarlamayacağını düşünürdü. Əvvəllər bu hərəkəti bir çoxlarına əyləncəli gəlsə də, sonra öz adlarının da o səhifələrdə yazıldığını görüb peşman olmuşdular. Hər kəs ondan uzaq durmağa, onun yanında danışmamağa çalışır, onun bilgisi daxilində bir münasibət qurmamağa səy göstərirdi.

İllər keçmişdi. Gənc alimin xətlər kolleksiyası yüzdən çox kitab halına gəlmişdi. Getdiyi yerlərdə o qeydlərini oxuyur, bu şəkildə insanları çəkindirməyə çalışırdı. Bir gün alim şəhərin o biri başında, ortadan keçən böyük çayın o biri tərəfində təşkil edilmiş olan bir elm məclisinə dəvət aldı. Bu böyük mətədunu orada da tanıtmmaq və rəğbət qazanmaq fikrinə düşdü. Bir neçə nəfərin köməyi ilə kitablarını daşıyıb qayığa yığdı.

Qayıqçı ona havanın münasib olmadığını, bu havada yola çıxmaq istəmədiyini dedi. “Qayıq da insan kimidir, ona götürə biləcəyindən artıq yük qoysan batar”, - dedi. Amma gənc alim o məclisə çatmaq üçün dirənirdi. Elm yolunda gedənlərə kömək etmədiyi üçün onun adının da bu kitaba düşəcəyini deyirdi. Çayı keçmək istəyən alimin və kitabları daşımağa kömək edən iki nəfərin təkidli tələblərinə daha etiraz edə bilməyən qayıqçı onlarla razılaşdı. Sahildən aralanıb bir az üzmüşdülər ki, güclü külək qayığı yırğalamağa başladı.

Qayıq hər dəfə böyrü üstə əyləndə içinə su dolurdu. Qayıqçı təlaşla dedi:

- Yükümüz çox ağırdır. Belə davam edə bilmərik.

Gənc alim özünü eşitməməzliyə vursa da, digər iki nəfər onun kitablarına baxırdı. Gənc alim onların məqsədlərini başa düşüb dedi:

- Kitablarımı suya atan deyiləm. Onlar bu şəhərdəkilərin bir çox xətlərinin yazıldığı qeydlərdir.

Onun kitablarından əl çəkməyəcəyini görən qayıqçı məcbur olub qayığı geri döndərməli oldu. Amma artıq gec idi. Qayığa su dolmuşdu və getdikcə daha da çox dolurdu. Qayıqçı deyilməyə davam etdi:

- Bu qeydlərin, bu xasiyyətin camaatı batırdığı kimi, gəmini də batıracaq, məni də batıracaq, səni də batıracaq. Əl çək bu qeydlərindən!..

Birdən qayıq tərsinə çevrildi və bir az sonra içindəkilər suyun üzünə çıxdılar. Sahildən çox da uzaqlaşmamışdılar. Bayaqdan onların təhlükəli vəziyyətini izləyən adamlar onları sudan çıxarmaq üçün təlaşa düşüb hərəkətləndilər. Uzun çubuq sallayan kim, ip atan, əlini uzadan kim... Alim çaşıb qalmışdı. Sanki sahildəkilərdən heç biri onu görmürdü. Heç kimlə göz-gözü gələ bilmirdi. Heç kim ona tərəf baxıb nə əl uzadır, nə də bir kömək göstərirdi. "Camaata yaxşılıq edirəm" deyərkən, əksinə, onların nifrətini qazandığını başa düşmüşdü. Qeydləri ilə birlikdə suda batmaq qərarına gəlib üzməkdən əl çəkdi. Elə bu an bir əl onun əlindən tutub çəkməyə başladı. "Burax o qeydləri, onu yazmaq Allahın mələklərinin

işidir, əl çək onlardan!” deyə-deyə onu çəkən bir az əvvəl
sahilə çıxan qayıqçı idi.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Gənc alim insanların hansı hərəkətlərini
kitablara qeyd etməyə başlamışdı?

- a) adət-ənənələrini
- b) səhvlərini
- c) maraqlı əhvalatlarını
- d) ehtiyaclarını

2. Gənc alimin əsl məqsədi nə idi?

- a) satqınlıq
- b) ara vurmaq
- c) xəyanət
- d) yaxşılıq

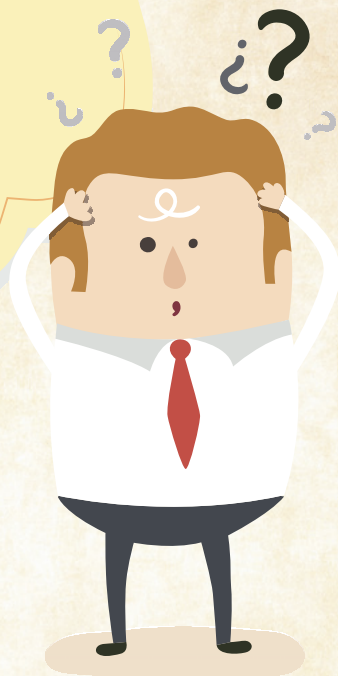
3. İnsanın bütün hərəkətlərini qeyd edib
yazmaq kimin işidir?

- a) padşahın
- b) mələklərin
- c) alimlərin
- d) qayıqçıların

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Qul başqalarının xətlərini ba-
ğışladıqca Allah da onun şərəfini
artırır. Kim Allah üçün təvazö-
kar hərəkət edərsə, Allah da onu
yüksəldər”.

AĞIL OLMAYANDA

Şəhərə məşhur bir sehrbaz gəlmişdi. Hər kəs onun təşkil etdiyi böyük illüziya səhnələrinə, hipnoz nömrələrinə baxmaq üçün sıraya girib bilet alırdı. Zamir də onların arasında idi. Bugünkü alış-verişi çox yaxşı keçdiyi üçün xeyli pul qazanmışdı. Buna görə də bir bilet məbləği onun üçün cüzi bir xərc sayılırdı. Nəhayət, o da bir bilet alıb tamaşaçılarla dolu zala daxil ola bildi. Bir-birindən maraqlı nömrələr təqdim edən sehrbaz alqışlar içində çıxışını tamamladı. Zamir ilk dəfə ona tamaşa eləmiş və çox xoşuna gəlmişdi. Səhnəyə çıxardığı bəzi adamların özünü uçurmuş kimi hiss etməsi və bir quş kimi qanad çalaraq gülə-gülə göydən müşahidə etdikləri dağları anlatması onun daha çox diqqətini çəkmişdi. Bu nömrə onu xəyallar aləmində xoşbəxt olmağa ümidləndirmişdi.

Salonun çıxışında sehrbaza yaxınlaşdı. Ona səhnədəki adam kimi uçmaq istədiyini dedi. Sehrbaz isə başqa bir yerdə növbəti çıxışı üçün hazırlaşmalı olduğunu və vaxtının olmadığını dedi. Zamir təkid etdi və ona on bilet pulunu birdən verə biləcəyini dedi. Onun özündən çox razı danışdığını görən sehrbaz razılaşdı və onu öz otağına apardı. Otağın hər tərəfində maraqlı maskalar, cürbəcür qutular və al-əlvan lentlər var idi. Zamir özünü sehrli bir aləmə düşmüş kimi hiss edirdi.

Sehrbaz onu ortaya qoyduđu stula əyləşdirib gözlərini bağladı. Sonra isə öz işinə başladı.

Zamir xəyallarında hündür dağların üstündən uçurdu. Qulağına gələn səsləri gözünün qabağında canlandırır və özünü açılan pəncərədən əsən küləyin təsiri ilə uçurmuş kimi hiss edirdi. O, uçaraq dağın başındakı bir qəsərə endi. Qəsrin sakinləri uçaraq gələn bu naməlum şəxsin ətrafına yığışdılar.

Onun iri cüssəli bədənini və heybətli baxışını görüb qarşısında əyildilər. Aralarından ağ saqqallı biri ayağa qalxıb dedi:

- Ey qüdrətli insan! Səni özümüdə padşah təyin edirik. Bütün saray sənin qulluğundadır.

Zamir sevindiyyindən gülür, ətrafında dövrə vuran qulluqçuları süzərək razılıq bildirirdi. Qoca kişinin bir əl çırpması

ilə qapılar açıldı və arxa-arxaya düzülən sarı paltarlı gözəllər əllərindəki yemək dolu sinilərlə içəri daxil oldular.

Qoca Zamirin qulağına əyilib dedi:

- Bunlar ayrı-ayrı ölkələrin ən gözəl təamları, ən məşhur yeməkləridir. Hər sini qabağınıza qoyulanda onun sahibini bol bəxşislə mükafatlandırın ki, səxavətinizi görüb sizə qarşı boyun büksünlər.

Xonçalar bir-bir keçdikcə Zamir onları mükafatlandırırdı. Nəhayət, tədbir sona çatdı və Zamir çox yorulduğunu dedi. Qoca onu özü üçün hazırlanmış yataq otağına apardı. Qu tükü ilə dolu yumşaq yastıqlar, bir-birindən gözəl al-əlvən pərdələr, ona nağıl danışmaq üçün sıraya düzülən xoş sədalı xidmətçilər... Onlar nağıllarına başlayanda Zamir paltarlarını çıxardıb öz yatağına uzandı. Bir müddət sonra isə sərin küləyin onu üşütdüyünü hiss etdi. Yorğanını üstünə çəkmək istədi. Yorğan əlinə gəlmirdi. Qalxıb baxmaq istədi. Gözlərini açsa da görmürdü. Əli ilə gözüne bağlanan parçanı çıxartdı. Boş bir otaqda, yerdə oturmuşdu. Nə sehrbaz var idi, nə də onun bərbəzəkli əşyaları.

Onun dalınca qaçmaq istəsə də, otaqdan çıxma bilmədi. Çünki əynində də heç nə qalmamışdı. Sehrbaz onun ağılı başından aldıqdan sonra bütün pulunu və paltarlarını da götürüb aradan çıxmışdı.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Zəmir kimə tamaşa etmək üçün bilet aldı?

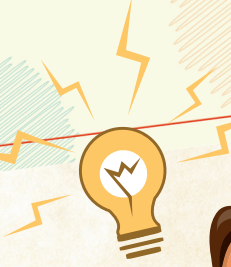
- a) döyüşçüyə
- b) sehrbaza
- c) natiqə
- d) teatra

2. Hipnoz altındakı Zəmir xəyallarında özünü nə kimi zənn edirdi?

- a) əsgər
- b) padşah
- c) sehrbaz
- d) qulluqçu

3. Sehrbaz Zəmirin hər şeyini əlindən alarkən ən birinci hansını aldı?

- a) pulunu
- b) paltarını
- c) ağılını
- d) stulu

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Hər sərxoşedici haramdır...
Çoxu sərxoş edən azı da
haramdır”.

EHTİYATIN ÇOXU

İki adam uzaq yola çıxmaq üçün hazırlıq görürdü. Biri özü üçün xeyli ləvazimat yığmışdı. Yemək-içməyindən əlavə olaraq gecə qalacağı yerlərdə qurmağa çadır, altına sərmək üçün həsir, üstünü örtmək üçün yorğan, başını qoymaq üçün yastıq, dəyişmək üçün xeyli paltar, yolda ocaq qalmaq üçün çaxmaq daşı, odun kəsmək üçün balta, su və yemək qaynatmaq üçün qazan, qorunmaq üçün qılinc-qalxan və başqa xırda-xuruş şeylər... Həddindən çox ehtiyatlı adam olduğu üçün hər şeyi fikirləşmişdi. Beləliklə, xurcunlarını xeyli ağır tutmuşdu. Digəri isə balaca bir torbaya bir miqdar quru çörək qoymuş, bir də ehtiyat üçün bir xəncər götürmüşdü. Birinci yolçu xurcunlarını iki nəfərin köməyi ilə atın belinə yüklədi. İkinci yolçu isə torbasını atının yəhərinə asaraq atın belinə sıçradı.

Hava yavaş-yavaş qaralırdı. Yolçular gecələmək üçün yer tapmalı idilər. Birinci yolçu atını bir ağaca bağlayıb çadırını çıxartdı. Çadırın iplərini yaxınlıqdakı ağaca bərkidərək möhkəmlətdi. Baltasını da çıxardıb uzun və düz bir ağac kəsdi. Onu da çadırın ortasına dirək kimi möhkəmlətdi. Sonra isə həsiri yerə saldı. Yorğanı da yerə yaydı. Ocaq qalayıb yanında ehtiyat gətirdiyi ətı qızartdı. Yaxşıca qarnını doyuzdurub

şirin yuxuya getdi. İkinci yolçu isə bir az daha yol getdikdən sonra bir dağın ətəyində qayaya söykənib dincəldi. Yanında gətirdiyi çörəyin bir hissəsini elə atın belində, yol gələ-gələ yemişdi. Ona görə də uzanıb başını qolunun üstünə qoyan kimi yuxuya getdi.

Səhər açılırdı. Birinci yolçu qalxıb əşyalarını yığmağa başladı. Əvvəlcə qab-qacağını, sonra yorğan-döşəyini, sonra da çadırını yığdı. Təkbaşına bu işləri görmək çətin olsa da, birtəhər onları başa vurdu. İkinci yolçu isə yuxudan oyanan kimi tez atının belinə sıçradı və yoluna davam etdi.

İkinci yolçu digər yolçudan xeyli irəli düşmüşdü. Hündür dağın təpəsinə çatanda gördü ki, dərədə iki ayı balası oynayıb. Onlara görünməmək üçün dərəyə enib meşənin içi ilə getməli idi. Atını çevirib meşəyə girdi. Bəzi yerlər sulaq və palçıqlı olduğu üçün atından düşərək piyada getdi ki, ikisi birdən ağırlıq edərək batmasınlar. Bataqlığı keçən kimi yenə atının belinə sıçradı və yoluna davam etdi.

Birinci yolçu da yavaş-yavaş gəlib həmin təpəyə çatdı. Ayılar hələ də dərədə oturmuşdular. O da məcbur olub meşənin içi ilə getmək üçün dərəyə düşdü.

Meşənin içində xeyli gedəndən sonra baxdı ki, atı yeri-mir. Ayaqları palçığa batmışdı. Özünə heç əziyyət vermək istəmədiyi üçün atını qamçılamağa başladı. İstəyirdi ki, at gücənib palçıqdan çıxsın. Amma at tərpənmək üçün çabaladıqca ayaqları daha da dərinə batırdı. Sahibinin durmadan onu qamçılamağına dözə bilməyən at kişnəməyə başladı. Bir azdan ayıların səsi eşidilməyə başladı. Atın kişnərtisini eşitmişdilər. Nə edəcəyini bilməyən yolçu atın belindən düşüb

geri qaçmaq istədi. Ancaq zənbillərini buraxmaq istəmirdi. Onları da belinə götürəndə bu səfər öz ayaqları bataqlığa batdı. İndi nə özü yeriye bilirdi, nə də atı.

Yükü azalıb yüngülləşən at, nəhayət ki, ayaqlarını palçıqdan qurtarıb çıxdı və qaçaraq oradan uzaqlaşdı. Ata baxaraq palçıqdan çıxmağın yolunu öyrənən yolçu da zənbillərini məcbur halda orada yerə qoydu. İçindən çıxardığı bəzi iri əşyaları palçığa atıb onların

üstünə basa-basa özünü birtəhər bataqlıqdan çıxartdı. Artıq geri dönüb onları toplaya bilməzdi. Çünki ayıların nəriltiləri artıq daha yaxından eşidilirdi. Palçığa səpələnən əşyalarını buraxıb qaçmalı oldu.

Ayılar bataqlıq boyu o tərəfə - bu tərəfə gəzişsələr də, bu tərəfə keçməyə quru bir yer tapa bilmədilər. Onlar öz ovlarına çatma bilmədikləri üçün vurnuxurdular. Birinci yolçu isə həm atını və əşyalarını itirmiş, həm də gedəcəyi yerə çatmaq ümidini itirmişdi. Amma can şirin şeydir. O, hər şeyi unudub

canının hayına qalaraq, gəldiyi yolla geri qaçdı. Bir müddət sonra ayı səsləri kəsildi.

Dağın təpəsindən bir daha dərəyə boylandı. Aylar orada görünmürdü. Lakin bu halda yola davam edəcək gücü və imkanı qalmamışdı. Kor-peşman geri qayıtmalı oldu.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. İki yolçunun yol hazırlıqları arasındakı əsas fərq nə idi?

- a) götürdükləri yük
- b) atları
- c) getdikləri yer
- d) çıxdıqları vaxt

2. Yolçular dağın ətəyində hansı heyvanı görüb yollarını dəyişdilər?

- a) maral
- b) fil
- c) ayı
- d) bəbir

3. Yolçular meşənin içində hansı çətinliklə üz-üzə qaldılar?

- a) vəhşi adamlar
- b) bataqlıq
- c) dərin çuxurlar
- d) çay

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Müsəlman olan və özünə yetə-
cək qədər ruzi verilən , Allahın
özünə verdiyi nemətlərə şükür
edib kifayətlənməyi bilən
kimsə, şübhəsiz ki,
qurtuluşa çatıb”.

BAŞQASININ RUZİSİ

Apardıǵı toyuq-cücəni satıb evinə qayıdan kəndlinin yolu taxıl zəmilərinin yaxınlığındakı dəyirmandan keçirdi. Bu il öz taxılını üyütmədən saxlamaq və toyuqlarının sayını artıqmaq fikrində idi. Buna görə də un almaq üçün alış-verişə çıxmışdı. Arabasını dəyirmanın qabağında saxladı.

Dəyirman gurultuyla işləyir, adamın ağzından çıxanı öz qulağı çətin eşidirdi. Dəyirmançı satışda ununun olduğunu bildirmək üçün dəyirmanın girişinə beş-on kisə un yığmışdı. Kəndli düşüb bir-iki dəfə dəyirmançını çağırırdı. Yəqin ki, onu eşitmirdi. Nəhayət, kəndli dəyirmanın qapısını araladı. İçəri girib dəyirmançını axtardı. İçəridə toz-duman içində bir təhər onu tapıb çölə çağırırdı. Alnındakı təri üzünə bulaşmış una qarışan dəyirmançı ona işarə etdi ki, cəld olsun. Çünki üyüdülən un yerə tökülməsin deyə, altındakı kisəni tez-tez dəyişməli olurdu. Kəndli bütün pulunu cəmləşdirdi, iki kisə un düşürdü. Dəyirmançı özü götürüb un kisələrini onun arabasına yüklədi. Sonra da sağollaşb tez içəri qayıtdı.

Kəndli arabasına minib atını tərپətməzdən əvvəl bir arabasına baxdı, bir də dəyirmanın qabağına yığılmış un kisələrinə. Dəyirmançı da artıq içəri girmiş və onu oradan zorla çağırmaqda qəçə çölə çıxan deyildi. Ağılına pis bir fikir gəldi: “Bu kisələrdən bir-ikisini

də arabama atsam, dəyirmançı nə biləcək ki, kim aparıb. Bəlkə, heç kisələrin sayını da bilmir?" Bu fikirlə gedib tez bir kisəni qapıb gətirdi, arabasına tulladı. Sonra bir kisə də gətirdi. Uzaqdan bir nəfərin gəldiyini görüb atını tərptədi və tez oradan uzaqlaşdı.

Arxadan gələn atının onu tanımaması üçün arabasını sürətlə sürürdü. Artıq çayın kənarına çatmışdı. Bu

yolda iri-iri daşlar var idi. Amma kəndli tez bir vaxtda çayı keçib öz kəndinin yoluna çıxmağı fikirləşirdi. Birdən arabanın təkəri yoldakı çökəyə düşdü. Amma sürətli getdiyi üçün ilişib qalmadı, tez çökəkdən çıxdı. Böyük bir daşın üstünə çıxdı və sonra başqa bir çuxura düşdü. Bu zərbələrə dayana bilməyən təkər oxundan çıxaraq arabanı yanı üstə yatırdı. Yerə düşən kəndli isə qolunun əzilməynə məhəl qoymayaraq tez atını saxladı. Təkəri yerinə taxmaq üçün un kisələrini yerə boşaltdı. Amma bir xeyri olmadı. Təkərin göbəyi qırılmışdı.

Bir müddət sonra arxadan gələn atlı ona yetişdi.

- Ay baba, niyə belə bərk sürürsən? Cavanlıq edirsən?

Kəndli bu zarafatdan xoşlanmasa da, onunla ağızlaşacaq halda deyildi:

- Heç zarafatın yeridir? Görürsən, təkər qırılıb yolda qalmışam. De görüm, o qabaqdakı kənddən bir təkər tapıb gətirə bilərsənmi?

Atlı oğlan bunun mümkün olduğunu, amma oradakı dəmirçinin çox bahaçıl olduğunu dedi.

Kəndlinin isə ona verəcək pulu qalmamışdı. Məcbur olub bir kisə unu oğlana verdi ki, birtəhər dəmirçini razı salsın.

Cavan oğlan qayıdana kimi axşam olmuşdu. Gətirib təkəri kəndliyə verdi. Kəndli dedi:

- A bala! Sol qolum yaman ağrıyır, bayaq yığılanda çox pis əzilib. Sən bir əl eləsən, o təkəri taxarsanmı?

Oğlan etiraz etmədi. Atından düşüb işə başladı. Əvvəlcə arabanı atdan ayırdı. Sonra altına bir-iki yekə daş qoyub bir tərəfini qaldırdı. Təkəri taxıb bərkitdi. Arabanı yenidən kəndlinin atına qoşdu. Sonra da yerdəki üç un kisəsindən ikisini arabaya yüklədi. Əllərini bir-birinə vurub silkələyəndə kəndli dedi:

- Bala, mənim qolum ağrıyır axı, o yerdəki kisəni də qaldırıb qoyarsanmı?

Cavan oğlan kəndliyə heç gözləmədiyi bir cavab verdi:

- Sənin üçün kənd-kənd gəzib təkər tapdım, gecənin bu vaxtı arabanı düzəltdim. Elə özüm də sabah gedib un alası idim. Bu da olar mənim əməyimin haqqı. Yeri gəlmişkən, dəmirçi də unu götürüb çox sevindi. Elə o da, unu qurtarıb deyə, narahat imiş. Demək ki, Allah bizim ruzimizi sənin əlinlə yetirib.

Bunu deyən cavan oğlan un kisəsini öz atının belinə qoyub oradan uzaqlaşdı. Tamahı özünə xeyir gətirməyən kəndli isə ağrıyan qolunu ovxalaya-ovxalaya evinə yollandı.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Kəndli unu haradan aldı?

- a) bazardan b) dükandan
- c) qonşudan d) dəyirmandan

2. Kəndlinin arabasının başına nə gəldi?

- a) palçığa batdı b) təkəri qırıldı
- c) atdan ayrıldı d) tərsinə çevrildi

3. Kəndli evinə nə qədər un apara bildi?

- a) dörd kisa b) üç kisa
- c) iki kisa d) bir kisa

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Ey insanlar! Heç biriniz öz nə-
sibi olan ruzisini tamamlamadan
ölməyəcək. Elə isə, ruzi istəməkdə
tələsməyin, ruzinizin gecikməyin-
dən də narahat olmayın. Allahdan
qorxun və ondan gözəl yollarla ruzi
istəyin. Sizə halal olanı alın, haram
olandan isə uzaq durun”.

QIRIQ TƏSBƏH

Yay tətili yeni başlamışdı. Kənddəki bir çox ailədə olduğu kimi, Həsən babanın evində də şənlik idi. Üç oğlu və iki qızı uşaqlarını da götürüb onlara gəlmişdi. Bir də evdə olan oğlunun uşaqlarını onlara qatanda beş qız və dörd oğlandan ibarət böyük bir uşaq dəstəsi yığışmışdı. Onların haray-həşiri, bir-birinə qarışan gülüşləri və ara kəsməyən qaçdı-tutduları Həsən babaya şirin bir nəغمə kimi xoş ovqat bəxş edirdi. Ağacların dibində o tərəfə - bu tərəfə qaçısan uşaqlardan biri evə girəndə digərləri də arxasınca qaçıb arı yumağı kimi içəri doluşdular. Oğlanlarından biri gəlinlərinə onları sakitləşdirmək üçün göz-qaş işarəsi etsə də, bunu sezən Həsən baba əli ilə işarə etdi ki, lazım deyil, qoyun oynasınlar.

İçəridən uşaqların “Allahu əkbər, Allahu əkbər...” səsləri gəlirdi. Hamı başa düşdü ki, onlar əlinə keçən hər şeyi oyuncağa çevirdikdən sonra indi də sıra Həsən babanın əşyalarına çatmışdı. Babanın namaz səccadəsi, təsbehləri, fəsləri onlar üçün oyuncaq olmuşdu. Bu dəfə balaca oğlu özü gedib uşaqlara müdaxilə etmək istəsə də, Həsən baba onu da qoymadı:

- Uşaqlar harada görüb öyrənəcəklər? Qoy oynasınlar, namaz oynasınlar, zikr oynasınlar, təsbeh oynatsınlar... Hər uşaq öz böyüklərindən görüb-götürür. “Ağacı yaş ikən əyərlər” demirlərmi? Uşaqdır da, oynaya-oynaya öyrənsin...

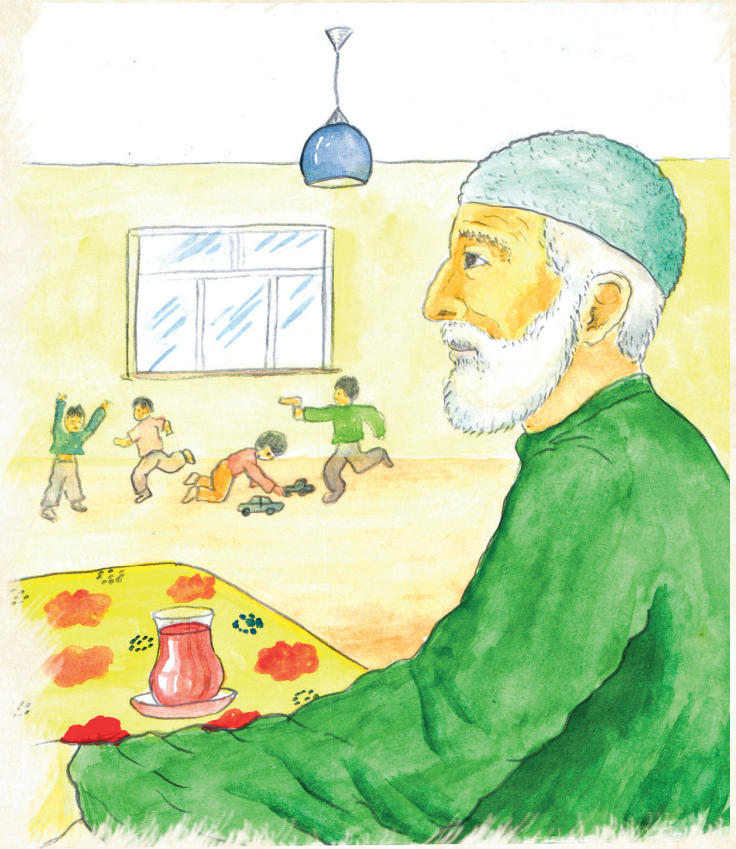

Onlar yenedən qayıdıb öz söhbətlərinə davam etdilər. Birdən uşaqların səsi qəfildən sönən televizorun səsi kimi, anidən kəsildi. Elə bil qurbağa gölünə daş atılmışdı. Hamı birdən ayağa qalxmaq istəsə də, Həsən baba yenə əllərini qaldırıb onları yerlərinə oturtdu. Özü gedib şəxsən

baxacaqdı. Yavaş-yavaş gedib qapını araladı. Nəvələri günahkar baxışlarla ona baxırdılar. Bir neçəsi barmaqları ilə digərlərinə işarə edir, bir neçəsi də əllərinə yığdığı nəyisə arxalarında gizlədirdi. Səssizliyi danışmağı yeni öyrənən balaca qız nəvəsi pozdu:

- Baba, təsbehi qırdılar...

Elə bu an bütün nəvələr eyni ağızdan danışmağa başladılar: o qırdı, bu qırdı, o dartdı, bu vermədi...

Baba gülə-gülə əlləri ilə hamıya sakitlik işarəsi etdi. Aralarında oturub hamısını ətrafına topladı. Kimi dizində, kimi çiyində, kimi də qoltuğunun altında özünə yer tapdı.

- Gözəl balalarım! Bu işdə bir-birinizi təqsirləndirib incitməyin. Təsbehə baxın, ipi qırılandan sonra heç nəyə yaramır. Onu təsbeh edən çoxlu muncuqlar deyil, o muncuqları birləşridən ipdir. O ipi qırsanız, əlbəttə ki, təsbeh qalmaz. Ona görə də bir-birinizlə mehriban olun ki, bir ailə olaq, dağılmayaq, parçalanmayaq. Qırıq təsbeh bir işə yaramaz. İndi isə bu təsbehi yenidən düzəltmək üçün iməcilik elan edirəm. Hər kəs neçə dənə muncuq tapsa, gətirib buraya yığsın. Biz də sevgi ilə onları bir ipə düzüb yenidən təsbehə çevirək...

Otaq yenidən hərəkətləndi və gülüşmələrin, şən səslərin altında qarışqa yuvası kimi qaynamağa başladı.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Həsən babanın neçə nəvəsi var?

- a) doqquz
- b) səkkiz
- c) yeddi
- d) beş

2. Evdə oynayan uşaqların səsi birdən-birə kəsilmişdi. Niyə?

- a) güldən qırılmışdı
- b) divardakı şəkil yerə düşmüşdü
- c) təsbeh qırılmışdı
- d) pəncərənin şüşəsi qırılmışdı

3. Sizcə, aşağıdakılardan hansı biri insanların birliyinə xidmət edir?

- a) bir-birini təqsirləndirmək
- b) bir-birində səhv axtarmaq
- c) bir-biri ilə mehriban olmaq
- d) bir-birindən şübhələnmək

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Möminlər bir-birinə qarşı sevgi
və mərhəmətdə bədənin üzvləri
kimidir. Bədənin bir üzvü nara-
hat olanda bütün bədən narahat
olar və qızdırmaya tutular (Necə
ki, o üzvümüzü müalicə etməyə
çalışırıq, möminlər də beləcə
bir-birinə kömək edərlər)”.

KİMƏ QALACAQ?

İki dostun bir-biri ilə açıq zarafatı var idi. Hansı biri nəşə desə, digəri inciməz, o da ondan artıq bir zarafatla cavab verərək əvəzini çıxardı. Dostlardan birinin var-dövləti, maddi imkanı xeyli çox idi. Buna baxmayaraq hər gün sərvətinə sərvət qatmaq üçün çabalayıb, gecə-gündüz baş sındıraraq saç tökürdü. Gün olmurdu ki, onun alış-veriş məntəqələrindən, kirayə verdiyi obyektlərdən və ya iş üçün göndərdiyi adamlardan onun evinə ciblər dolusu pul gəlməsin. O yenə də hər axşam gələn pullarını bir-bir sayar, irisini-xırdasını ayırar və gecənin yarısına qədər səhərki günün iş planını cızardı.

Kasıb dostu isə onun kimi deyildi. O, bənnə idi. Bu sahədə tanınan ən yaxşı ustalardan biri idi. Oğlunu da yanında işlədir, onu da əl əməyi ilə dolansın deyərək özü kimi yetişdirirdi. O, hər axşam alın tərini silib evinə gedər, axşam yeməyini yeyib namazını qılar, sonra da “Allaha şükür” deyib rahat-rahat yatardı.

Hətta bunu da bir gün zarafatlarına daxil etmişdilər. Belə ki, imkanlı dostu onun yorğun olduğunu görüb demişdi: “Niyə özünü bu qədər öldürürsən, ay yazıq! Sənə dedim gəl ya-

nımda işlə, bir-iki dükanı sənə tapşırım. Görəcəksən, ildən-ilə balalayıb çoxalacaqlar. Daha özünü niyə canından edirsən?”

Bu sözlərin qarşısında kasıb dost özünü sındırmadan belə cavab vermişdi: “Nə olsun ki, əllərim yorulub, alnım tərləyir. Amma bir-iki loğma qazancımı qazanandan sonra evə gedib ayaqlarımı uzadanda, başımı yastığa qoyanda bütün yorğunluğum dərin bir nəfəs kimi çıxıb gedir. Elə şirin yuxular görürəm ki, yazsam kitablara sığmaz. Daha sənin kimi səhərə qədər qurdalana-qurdalana qalmıram. Ora oğru girər, bu dükan açıq qaldı, o işçi nəsə götürdü... Sən elə bilirsən ki, kef çəkirsən?”

Beləcə gülüşüb, bir-birindən incimədən dolanardılar...

Bir gün dostlar yenə görüşdülər. İmkanlı dostu onu evinə dəvət etdi. Bunu tez-tez edərdi. Çünki hər dəfə evində, iş sahəsində etdiyi yeniliklərdən, xəzinəsinə qatdığı yeni-yeni vəsaitlərdən danışmaqdan zövq alardı. Dostunun ona qarşı heç bir paxıllıq hissi

keçirməməsi və səbirlə onun danışdıqlarını dinləməsi ona həddən artıq həzz verər və onu xeyli rahatladır qazanmaq şövqünü artırardı. Bu səfər dostunu evinin içində aşağıya doğru enən bir pilləkənə dəvət etdi:

- Aşağıda təzə zirzəmi qazdırmışam. Deyirlər, evin ən etibarlı yeridir, pəncərəsi yox, dəliyi-deşiyi yox.

Dostu zarafata başladı:

- Yuxarı mərtəbələrə nəyin sığmırdı ki, bir də yerin altını oyub mağara düzəltmisən?

Bu söz imkanlı dostu təsir etsə də, cavabını vermək üçün tələsmədi. Qıfıllı qapını açıb onu içəri dəvət etdi:

- Gəl bax, gör qardaşın nələr yığıb!

Kiçik sandıqlarda pullar, bahalı daş-qaşlar... Nələr-nələr yığılmışdı bura! Kəsib dost özünü məktəb illərində getdiyi tarix muzeyində kimi hiss edirdi. Ciddiyyətini pozmadan dostundan soruşdu:

- Səncə, sən öləndən sonra bunlar kimə qalacaq?

İmkanlı dost fərəhlə cavab verdi:

- Oğluma.

Suallar davam edirdi:

- Bəs ondan sonra kimə qalacaq?

- Onun oğluna.

- Sonra kimə?

- Sonra da onun oğluna.

- Sonra?

- Yenə onun oğluna. Əşşi bədi görüm, de görüm, sözü hara gətirmək istəyirsən?

Dostunun xasiyyətinə bələd olduğu üçün belə demişdi. Əslində, dostu da elə bunu gözləyirdi və axırncı sözü ilə söz güləşində onun kürəyini yerə vurdu:

- Qardaş, madam ki heç biriniz bunu yeyə bilməyəcəksiniz, nə deyib yığırısan, bu qədər əziyyət çəkirsən?

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Kəsib dostun peşəsi nə idi?

- a) satıcı b) bənna
c) dülğər d) dəmirçi

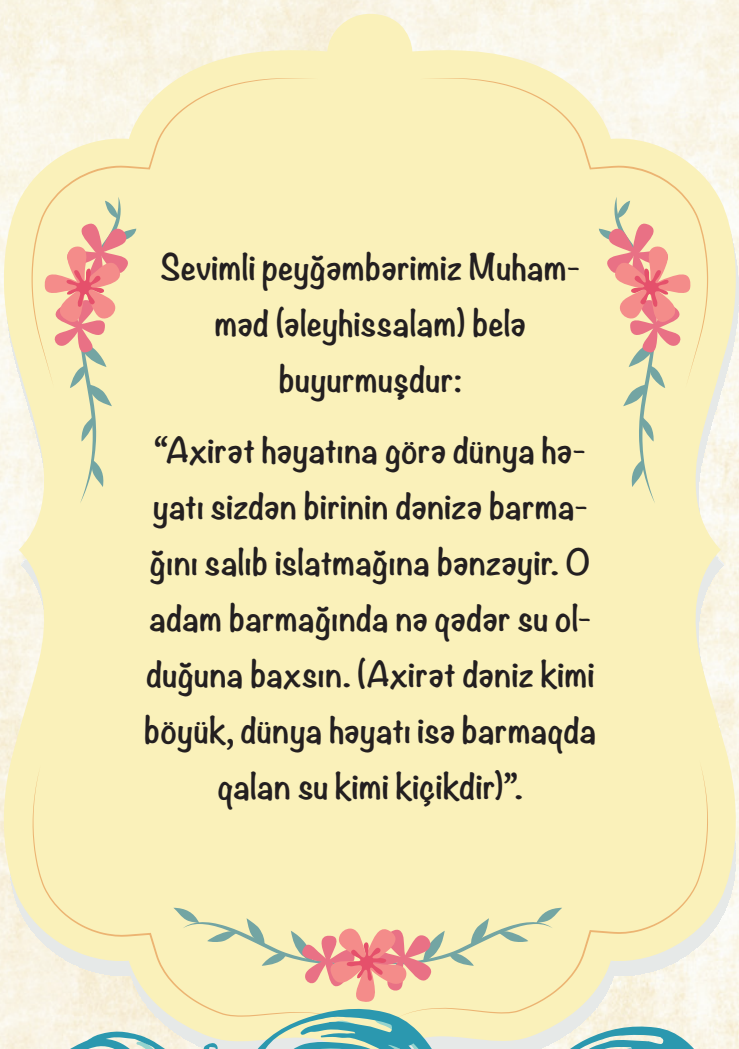
2. İmkanlı dost evində nə tikərək yenilik etmişdi?

- a) üst mərtəbə b) zirzəmi
c) balkon d) fəvvarə

3. İnsan öləndə özü ilə nə apara bilər?

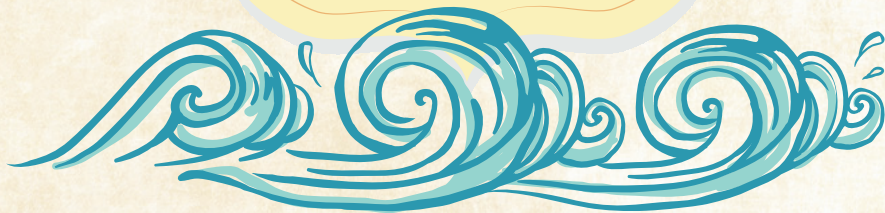
- a) daş-qaş b) ev
c) dükan d) etdiyi yaxşılıqlar

Sevimli peyğəmbərimiz Muham-
məd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“Axirət həyatına görə dünya hə-
yatı sizdən birinin dənizə barma-
ğını salıb islatmağına bənzəyir. O
adam barmağında nə qədər su ol-
duğuna baxsın. (Axirət dəniz kimi
böyük, dünya həyatı isə barmaqda
qalan su kimi kiçikdir)”.

PƏNCƏRƏNİN BƏDƏLİ

Cavad kişi atasından qalma ev-eşiyi və tövlədəki mal-qarası ilə birtəhər dolanır, günü-günə calayaraq həyat sürürdü. Mal damının arxa pəncərəsi bostana açılırdı ki, tövləni təmizləyəndə çıxarılan peyin oraya yığılaraq, daha sonra bostan üçün rahatca işlədilsin. Bostanın gübrə ehtiyacını təmin etmək üçün kənd yerində bu, əvəzedilməz bir üsul idi. Tövləsini iki yerə bölüb, bir tərəfini inəklərə, bir tərəfini də qoyun-quzularına ayırmışdı. Tövlənin bostana baxan bu kiçik pəncərəsindən bostanın yaşıl yarpaqlarını görəndə öküz tez-tez başını çıxardıb uzatmağa çalışardı. Bununla ağzı heç nəyə çatmasa da, heç olmasa sahibinin diqqətini çəkərək ona ot verilməsini sürətləndirə bilirdi.

Bu gün də həmin öküz başını uzatmış, lakin sahibini görəndən sonra içəri çəkilərkən pəncərənin kənarlarına ilişən buy-nuzu ilə çərçivəni dartıb yerindən sökmüşdü. Cavad buna çox da hirsəlmədi. Çünki uzun müddət idi ki, bu pəncərə yerində laxlayır, əl vuranda sallanırdı. Onu təzələmək üçün bəhanə axtarırdı. Köhnə pəncərəni birtəhər yerinə qoyub arxasına böyük bir daş qoydu. İndi əlindəki bostan işini qurtarmalı idi. Odur ki, pəncərə işini sabaha saxladı.

Səhəri gün xanımı ona tövlənin pəncərəsinin yerdə olduğunu dedi. O isə rahatlıqla cavab verdi:

- Bilirəm, dünən öküz yerindən çıxardıb. İndi də yəqin başını soxub yerə salıb.

Xanımı soruşdu:

- Bəs nə vaxt düzəldəcəksən?

Cavad əlindəki dəryaza sürtdüyü xart daşını yerə atıb dedi:

- Bostanın otu yarımçıq qalıb, bir bunu qurtarım, sonra baxaram.

Sonrakı gün yenə xanımı soruşdu:

- Pəncərəni düzəltmərsən? Yenə yerdə idi, qaldırıb divara söykəmişəm.

Cavad:

- Quruyan otu çəvirmək lazımdır. Yoxsa altı çürüyər. Sabah həll edərim. Bu qədər otu ha-yıf etmək olmaz.

Səhər tezdən yenə xanımı soruşdu:

- Ay Cavad, daha o pəncərə malların ayağı altda qalmaqdan aralanıb. Yerinə oturmur. Çıxardıb tövlənin çölünə qoymuşam.

- Hə yaxşı, - dedi Cavad. Yorğanı üstünə çəkib əlavə etdi:
- Bir az da yatım, qalxıb düzəldərəm. Üç gündür, yaman yorulmuşam.

Günortaya yaxın idi. Birdən göy guruladı. Cavad yerindən qalxıb çölə boylandı. Qara buludlar yavaş-yavaş topalanırdı. Tez əynini geyinib həyətə çıxdı. Xanımını səsləyib dedi:

- Ay arvad, yabaları götür gəl! Yağış gəlmədən otu xotul-xotul yığa. Yağış düşsə, qaralıb hayıf olacaq.

Ər-arvad otu yığmağa başladılar. Əvvəlcə dəstə-dəstə edib balaca xotullar halında yığdılar. Sonra isə onları bir-bir daşıyıb taya şəklində üst-üstə yığdılar. Onlar tayanın üstünü klyonka və köhnə çadırlarla örtərkən artıq yağış damcılamağa başlamışdı. Bir azdan yağış şiddətini artırdı. Bir tərəfdən də külək əsir, onların sərdiyi çadırların içini doldurub havaya qaldırırdı. Üstdən şələlə kimi tökülən yağışa baxmayaraq, Cavad çadırların hər ucuna ağır daşlar asdı ki, külək otun üstünü açmasın.

Bostanları geniş olduğu üçün otun yığılıb tayaya vurulması xeyli vaxtarını almışdı. Həm də heç ara vermədən, dayanmadan var güclərini sərf edib işlədikləri üçün yaxşıca yorulmuşdular. Hava qaralmış, hər tərəfdən şimşəklər çaxır, yağış şırıl-şırıl evlərin damlarından süzülüb həyətə tökülürdü. Cavad isə əynini dəyişib quru paltar geyinmiş və otunu islanmaqdan qurtarmış bir qəhrəman kimi yağışı seyr edə-edə qaynar çayını udumlayırdı. Yağış səhərə kimi yağmaqda davam etdi.

Dan yeri sökülürdü. Hava aydın və tərəvətli idi. Qapı açılanda içəri islanmış torpağın insanı məst edən rəyihəsi doldu. Cavad bu təmiz havanı ciyərlərinə çəkib həyəət düşdü. Həyəət palçıqlı olduğu üçün rezin çəkmələri geyindi. Əvvəla gedib ot tayasına baxdı, yerində dururdu. Üstü də açılmamışdı. Özündən razı halda köks ötürdü. Diqqətlə qulaq asanda gördü ki, tövlə tərəfdən nəsə hənirti səsləri gəlir. Mal-qara narahat idi. Tövlənin qapısını açanda isə nə edəcəyini bilmədi. Qoyunlarından bir neçəsi yerdə hərəkətsiz halda uzanmışdı. Qırıq pəncərənin bədəli çox ağır olmuşdu: tövləyə canavar girmişdi...

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Mal damının arxa pəncərəsi hara baxırdı?

- a) dənizə b) meşəyə
- c) dağa d) bostana

2. Qırıq pəncərədən tövləyə nə girmişdi?

- a) it b) pişik
- c) ayı d) canavar

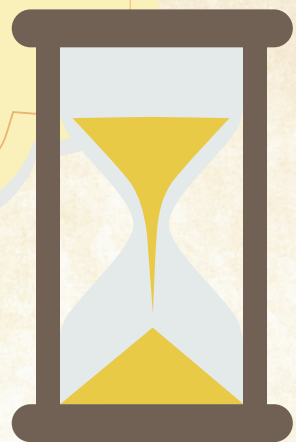
3. Cavadın qırıq pəncərəni düzəltməkdə gecikməsinə səbəb nə oldu?

- a) işi çox idi b) yağış yağırdı
- c) tənbəllik d) xəstələnmişdi

Sevimli peyğəmbərimiz
Muhamməd (əleyhissalam) belə
buyurmuşdur:

“İki nemət var ki, insanların
çoxu bu ikisini düzgün işlətmək-
də yanılırlar: sağlamlıq və boş
vaxt”.

YOL YOLDAŞI

Günəşin dağların arxasından çıxması ilə birlikdə şəhər qapıları açıldı. İki atlı eyni vaxtda çıxdılar şəhər qapısından. Biri ağ atın belində, biri də qara... Bir-birindən hansı tərəfə getdiklərini soruşdular. İkisi də eyni məqsədlə eyni yerə gədirdilər: dağların arxa tərəfindəki şəhərdən toxumluq iri buğda gətirməyə. Xeyli yol getdilər. Yolda bir karvansaraya rast gəldilər. Bir az dincəlmək üçün orada dayandılar. Ağ atlı yolçu bir kölgənin altında uzanmış, qara atlı yolçu da maraqla karvansarayın künc-bucağını gəzirdi. Bir azdan qara atlı yolçu gəlib ağ atlı yolçunu çağırırdı.

- Haydı gedək. Çox gec olmadan gedib şəhərə çataq. Tez ol, tez ol...

Onlar yenidən atlarını çapıb yola düşdülər. Qara atlı yolçu tez-tez geri baxırdı. Bir də gördü ki, karvansaraydan üç-dörd nəfər atlı çıxdı, tozu dumana qataraq onların arxasınca gəlir. Yanındakına dedi:

- Orada söhbət edəndə bir neçə nəfərə buğda almağa getdiyimizi demişdim. Onların baxışları, geyimləri heç xoşuma gəlməmişdi. İndi yəqin dalımızca düşüblər ki, bizi soysunlar.

Onlar atlarını sürətləndirib dağların arasında yoldan ayrıldılar. Bir mağara tapıb orada gizləndilər. Onları axtaranlar ümidlərini kəssinlər deyə gecəni elə o soyuq mağarada ac-su-

suz keçirdilər. Səhər tezdən yenidən ətrafa baxa-baxa yola düşdülər. Gedib lazım olan yerə çatdılar. Ağ atlı yolçu əvvəlcə qarını doyurmaq istəsə də, qara atlı yolçu buna razı olmadı. Əvvəlcə gedib buğda aldılar. Sonra orada bir karvansaray tapıb atlarını yemlədilər. Yüklərini bir yerə qoydular ki, atlar rahatca dincəlsin. Özləri də bir otağa keçib qarınlarını doyurdular. Qara atlı yolçu tez-tez gedib atlara, buğda kisələrinə baxırdı ki, dəyib-dolaşan olmasın. Bir az dincəldikdən sonra yenidən yüklərini atlarının belinə qoyub yola düşdülər.

Ağ atlı yolçu səhəri gözləmək istəsə də, qara atlı yolçu dirəndi ki, indi çıxacaq, tələsirəm. Əslində, məqsədi yolu

gecə keçmək idi. Çünki eyni yolu geri qayıdırdılar və yolda həmin karvansarayın yanından yenidən keçməli idilər.

Gecə yol getmək asan olmasa da, o gecə ay bədirlənib işıq saldığı üçün yavaş-yavaş gəldilər. Karvan-

sarayın yanından səssizcə keçmək istəyirdilər ki, içəridən at kişnərtisi eşidildi. Bunu eşidən qara at və ağ at da kişnəməyə başladı. Bir azdan atların ayaq səsləri eşidilməyə başladı.

- Dayanın, dayanın!

Bu səsi eşidəndə ağ atlı dayanmaq istəsə də, qara atlı yolçu atını dehlədi. Ancaq bəxti gətirməmişdi: atlılar elə onların qarşısından gəlirdilər. Bunlar, həqiqətən də, yolkəsən quldurlar idi. Xərac istəyirdilər. Canını bağışlamağın müqabilində ağ atlı yolçu atının belindəki kisələrdən birini verəcəyini dedi. Bunu eşidən qara atlı yolçu isə: “Yox, yox, mən verərəm”, - deyə ona əngəl olmağa çalışdı. Onların bu mübahisələrini gören quldur başçısı isə gülərək müdaxilə etdi:

- Dalaşmayın! Bu qədər səxavətlinisizsə, elə ikinizdən də alırıq.

Bunu eşidən qara atlı yolçu razılaşmaqdan başqa yolunun qalmadığını görüb atından düşdü. Ağ atlıya dedi:

- Ver görüm hansını verirsən.

Quldurların başçısı çoxdandır bu yollarda məskən saldığı üçün çox adam görmüş, çox insan tanımışdı. Odur ki, qara atlının narahat hərəkətləri onun diqqətini çəkmişdi. Çünki o, indi ağ atlının verdiyi bir kisəni geri qaytardı və ondan başqa bir kisəsinə istədi. Quldurların başçısı qərarını dəyişdi:

- Atınızın belində nə varsa, bura boşaldın. Yoxsa həm atınızı, həm də canınızı qurtara bilməzsiz?

Ağ atlı yolçu yalvar-yaxar etsə də, ona qulaq asan olmadı. Bunu gören qara atlı yolçu da kisələri oraya boşaltdı. Quldur-

lar başçılarının əmri ilə bir-bir kisələri yoxlamağa başladılar. Birdən ağ atlı yolçunun kisəsindən qızıldan hazırlanmış bir güldən çıxdı. Quldurların başçısı ağ atlıya baxdı. O özü də çaşqın halda güldana baxırdı. Heç nə başa düşməmişdi. Bir də baxdılar ki, qara atın belində gələn yolçu ortalıqda yoxdur; qaranlıqda atını da qoyub aradan çıxıb.

Quldurların başçısı dedi:

- Demək, iki gün əvvəl karvansaraydan itən güldən budur. Hər ehtimala qarşı, şəhərin girişində tutulmamaq üçün onu yoldaşının kisəsinə qoyubmuş. Biz də bütün bazarları, zərgərləri bir-bir gəzirik ki, görək haradan çıxır. Sən demə, o öz ayağıyla gəlib bizi tapıb.

Aydın qabağını buludlar örtmüşdü. Ağ atlı yolçunu belə bir adamla yolçuluq etdiyi üçün qəbahətli gördülər. Amma malının yarısını və atını bağışlayıb yola saldılar. Hətta onun günahsız olduğunu başa düşən quldurların başçısı ona bir də qulaqburması kimi məsləhət verdi: "Bundan sonra yola çıxanda yol yoldaşını yaxşı seçərsən". Namərdə uyub xəta etdiyini başa düşən ağ atlı yolçu kor-peşman geri qayıtdı.

Qara atlı yolçu isə atsız halda, qaranlıq gecədə heç kimə görünmədən salamat qayıtmaq üçün çarə axtarırdı.

Fikrimizi cəmləşdirmək üçün suallar:

1. Bərabər yol gedən atlıların səfərə çıxmaqda məqsədi nə idi?

a) qarğıdalı almaq

b) ziyarətə getmək

c) toxumluq buğda almaq

d) xurma almaq

2. Qara atlı yolçunun başını bəlaya salan zəif xüsusiyyəti nə idi?

a) çoxbilmişliyi

b) xəstəliyi

c) tamahkarlığı

d) çox danışmağı

3. Ağ atlı yolçu nəyə görə bu bəlaya düşdü?

a) pulu çox idi

b) oğurluq etmişdi

c) dostunu düzgün seçməmişdi

d) quldurlarla döyüşmüşdü

Sevimli peyğəmbərimiz Muhamməd
(əleyhissalam) belə buyurmuşdur:

“Yaxşı dostla pis dostun misalı,
müşk satanla dəmirçinin körüyünü
üfürən insan kimidir. Müşk satan ya
sənə gözəl ətirindən ikram edər, ya
da sən ondan alarsan. Və ya müş-
kün gözəl iyini hiss edərsən. Körük
üfürən isə, ya sənin paltarını yandı-
rar, ya da onun pis qoxusu
sənə də bulaşar”.

(Müslim)

CAVABLAR

Bəlkə, belə xeyirlidir?	Vəsiyyət
1. c 2. d 3. d	1. c 2. d 3. a
Tənbəl balıqçılar	Qisas
1. c 2. d 3. a	1. a 2. b 3. a
Açılmayan namə	Sözün gücü
1. b 2. b 3. a	1. c 2. c 3. d
Comərdlik yarışı	Gəmi batıran qeydlər
1. b 2. a 3. c	1. b 2. d 3. b
Qoz ticarəti	Ağıl olmayanda
1. b 2. d 3. b	1. b 2. b 3. c
At, yoxsa eşşək?	Ehtiyatın çoxu
1. a 2. b 3. d	1. a 2. c 3. b
Qocanın duası	Başqasının ruzisi
1. b 2. b 3. d	1. d 2. b 3. c
Çarəsiz hökmdar	Qırıq təsbeh
1. b 2. d 3. c	1. a 2. c 3. c

Kimə qalacaq?

1. b 2. b 3. d

Pəncərənin bədəli

1. d 2. d 3. c

Yol yoldaşı

1. c 2. c 3. c

MÜNDƏRİCAT

BƏLKƏ, BELƏ XEYİRLİDİR?	5
TƏNBƏL BALIQÇILAR	10
AÇILMAYAN NAMƏ	15
COMƏRDLİK YARIŞI	20
QOZ TİCARƏTİ	26
AT, YOXSA EŞŞƏK?	31
QOCANIN DUASI	36
ÇARƏSİZ HÖKMDAR	41
VƏSİYYƏT	46
QİSAS	51
SÖZÜN GÜCÜ	56
GƏMİ BATIRAN QEYDLƏR	61
AĞIL OLMAYANDA	66
EHTİYATIN ÇOXU	177
BAŞQASININ RUZİSİ	71
QIRIQ TƏSBEH	81
KİMƏ QALACAQ?	86
PƏNCƏRƏNİN BƏDƏLİ	91
YOL YOLDAŞI	96
CAVABLAR	102

